

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra sociální patologie a sociologie

Názory mládeže na subkulturu emo

Bakalářská práce

Autor:	Veronika Uhrová
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce:	Mgr. Stanislava Hoferková, PhD.

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	Veronika Uhrová
Osobní číslo:	P121187
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název tématu:	Názory mládeže na subkulturu emo
Zadávací katedra:	Katedra sociální patologie a sociologie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

Bakalářská práce se zabývá názory mládeže na subkulturu emo. Teoretická část práce definuje hlavní a související pojmy, charakterizuje vývoj jedince v období pubescence a adolescence, definuje kulturu a subkulturu, popisuje subkulturu emo. Empirické části předchází pilotáž, která mapuje názory mládeže na subkulturu emo pomocí kvantitativní metody dotazníku. Vlastní empirické šetření se orientuje na názory a postoje samotných příznivců emo, přičemž využívá kvalitativní metodu interview.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování bakalářské práce:
Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.**
Katedra sociální patologie a sociologie

Datum zadání bakalářské práce: **7.2.2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **22.4.2015**

L.S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
Děkan

PhDr. Václav Bělík, Ph.D.
vedoucí katedry

Dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....
Veronika Uhrová

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucí této bakalářské práce paní Mgr. Stanislavě Hoferkové, PhD., za odborné vedení, vstřícný přístup, cenné připomínky a rady týkající se zpracování vybraného tématu. Také děkuji své rodině za podporu v průběhu celého studia.

Anotace

UHROVÁ, Veronika. *Názory mládeže na subkulturu emo*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 76 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce s názvem *Názory mládeže na subkulturu emo* má za cíl seznámit čtenáře s problematikou subkultury emo. Teoretická část je členěna do čtyř kapitol a zprostředkovává orientaci v jedincově vývoji v období pubescence a adolescence, definuje subkulturu a související pojmy jako je kultura či kontrakultura, charakterizuje subkulturu emo. V kontextu také popisuje rizikové projevy chování jako je sebepoškozování, sebevražednost nebo šikana. Empirické šetření je vystavěno na pilotáži, která byla provedena pomocí kvantitativní metody dotazníku a měla za cíl zmapovat názory široké veřejnosti na tuto subkulturu. K vlastnímu šetření byl vybrán kvalitativní přístup, konkrétně metoda interview, které bylo vedeno přímo s příslušníky této subkultury s úmyslem získat autentické výpovědi, které by prohloubily povědomí o této problematice.

Klíčová slova: mládež, subkultura, emo, majoritní společnost, sebepoškozování, šikana

Annotation

UHROVÁ, Veronika. *Youth Attitudes to Emo Subculture*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 76 pp. Bachelor Degree Thesis.

The goal of the bachelor thesis titled *Youth Attitudes to Emo Subculture* is to introduce the reader with the emo subculture issue. The theoretical part is divided into four chapters and mediates orientation in one's evolution during puberty and adolescence, defines the subculture and related concepts such as culture or counterculture, and also characterizes the emo subculture itself. It also describes risky behaviors such as bullying, self-harming and suicidality in context. Empirical investigation is built on piloting, which was conducted using a quantitative method of a questionnaire, designed to map the general public's opinions on this subculture. For the investigation itself there was chosen the qualitative approach, specifically method of the interview, which was conducted directly with the members of this subculture with an intent to acquire the authentic testimonies, which would enhance awareness of this issue.

Keywords: youth, subculture, emo, majority society, self-harming, bullying

Obsah

Úvod.....	9
1 Pedagogicko-psychologická charakteristika období dospívání.....	11
1.1 Vymezení hlavních a souvisejících pojmů.....	12
1.2 Charakteristika období pubescence.....	13
1.3 Charakteristika období adolescence.....	17
2 Subkultury mládeže.....	21
2.1 Vymezení hlavních a souvisejících pojmů.....	21
2.2 Subkultura mládeže a její specifika.....	25
2.3 Subkultura mládeže v současnosti.....	29
3 Subkultura emo.....	31
3.1 Vývoj pojmu emo.....	31
3.2 Charakteristika subkultury emo.....	32
3.3 „Stará a nová generace“ emo.....	33
4 Možná rizika související s příslušností k subkultuře emo.....	35
4.1 Sebepoškozování.....	35
4.2 Sebevražedné chování.....	37
4.3 Šikana.....	38
4.4 Kyberšikana.....	40
5 Výzkumné šetření zaměřené na názory mládeže na subkulturu emo.....	42
5.1 Cíl výzkumného šetření.....	42
5.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky.....	42
5.3 Charakteristika výzkumné metody.....	44
5.4 Výzkumný vzorek.....	48
5.5 Průběh vlastního empirického šetření.....	49
5.6 Interpretace zjištěných údajů.....	50
5.7 Závěr výzkumného šetření.....	66

Závěr	71
Seznam použité literatury	73
Seznam internetových zdrojů.....	76
Seznam příloh	

Úvod

Bakalářská práce nazvaná *Názory mládeže na subkulturu emo* se věnuje nejen subkulturám, ale i psychosociálnímu vývoji jedince v období pubescence a adolescence, a možným rizikovým projevům chování souvisejících se subkulturou emo. Výběr této problematiky nebyl náhodný. Již v období povinné školní docházky mne subkultury zaujaly a sama jsem se stala sympatizantkou jedné z nich, konkrétně subkultury emo, kterou se tato práce zabývá. Během mého středoškolského studia se tento zájem začal prohlubovat a rozšiřovat i na další subkultury, především punk, hardcore straight edge apod. V prvním ročníku vysokoškolského studia jsem měla za úkol vypracovat seminární práci orientující se na subkultury a již tehdy jsem si vybrala téma subkultury emo. Překvapila mne marginálnost, s kterou nahlíží odborná literatura na tuto problematiku, proto jsem o rok později navázala na tuto práci v příspěvku na konferenci Studentská Sociália 2014, kde jsem prezentovala téma *Rizikové chování subkultury emo*. Výzkumné šetření této práce se stalo následně pilotáží práce bakalářské a umožnilo jí dostat se hlouběji do dané problematiky a poskytnout o ní potřebné informace.

Jak je již výše popsáno, teoretická část je rozdělena do několika oblastí. Nejdříve seznamuje s obdobím dospívání, dále definuje související pojmy a uvádí věkové vymezení dle struktury vnitřní diferenciaci jednotlivých autorů. Postupně je nastíněno období pubescence a adolescence i doprovázející změny charakteru fyzického i psychosociálního, na který je při popisu kladen důraz. Další oblastí v této práci je oblast subkultur mládeže, která je úzce spjata s obdobím dospívání vzhledem k tomu, že jde o období velice dynamické, plné změn, kdy si mladý jedinec nemusí být jistý sám sebou a tak hledá a vytváří svoji novou identitu, k čemuž mu může být nápomocna právě příslušnost k subkultuře. Začátek kapitoly o subkulturách vymezuje jednotlivé termíny jako kultura, subkultura, kontrakultura, životní styl, scéna apod., dále charakterizuje specifika mládežnických subkultur a odkrývá pohled na tyto subkultury v současné době. V pořadí třetí kapitolou je kapitola věnovaná přímo subkultuře emo. Popisuje její vývoj, charakteristiku a rozlišuje tzv. „starou a novou generaci“ této subkultury. S emo jsou dávány do souvislostí i jisté rizikové jevy, které jsou popsány ve čtvrté kapitole, jedná se o sebepoškození, sebevražedné chování, šikanu a kyberšikanu.

Poslední kapitola se orientuje na výzkumné šetření mapující názory mládeže na subkulturu emo. Jak již bylo avizováno, toto empirické šetření částečně vychází z příspěvku prezentovaného na konferenci Studentská Sociália 2014, v jehož rámci bylo realizováno

výzkumné šetření prováděné kvantitativním přístupem, konkrétně metodou dotazníku, která měla za cíl zmapovat názory majoritní společnosti na subkulturu emo a její příznivce. Výsledky tohoto šetření ovlivnily výzkumný cíl v bakalářské práci. Hlavním cílem tedy je získat potřebné informace o subkultuře emo přímo od jejích příznivců, následně popsat danou problematiku, případně objasnit jistá témata, která jsou v souvislosti s touto subkulturou často debatována a částečně potvrdit nebo vyvrátit některé názory, které se objevovaly v dotazníkovém šetření. K získání autentických informací je zvolen kvalitativní typ výzkumného šetření, který je prováděn pomocí polostrukturovaného rozhovoru.

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou, která je často diskutována v souvislosti s její rizikovostí a spojována s jevy, které se jí a priori netýkají. Pouze malé procento lidí z majoritní společnosti je schopno objektivně hovořit o emo na poli, na kterém se skutečně pohybuje. Neznalost je hluboká, případně dezinformace velká. Proto by tato práce mohla rozšířit povědomí o této subkultuře nebo být nápomocna v eliminaci předsudků či intolerance mládeže vůči emo a zároveň by mohla pomoci odborným pracovníkům z široké škály profesí orientujících se na mládež, vyznat se v myšlení či potřebách mladých lidí sympatizujících s touto subkulturou.

1 Pedagogicko-psychologická charakteristika období dospívání

Období dospívání je plné fyzických, sociálních a psychických změn, které mají dopad na strukturu osobnosti jedince, proto je téma mládeže často popisovanou problematikou v odborné literatuře. V historii se však na ono období nebralo takový zřetel jako dnes. Macek (2003) ve své publikaci *Adolescence* uvádí, že v evropské kultuře na dvě tisíciletí fenomén adolescence vymizel. Zhruba 300 let př. n. l. se o toto téma zajímal Aristoteles, který chápal adolescenci jako období dovršení fyzického vývoje a formování lidského charakteru. Ale ve středověku nabyla adolescence marginálního významu, kdy nebyl sledován rozdíl mezi dětstvím a dospíváním. Až v 18. století položil J. J. Rousseau základ úvahám o adolescenci, čímž upozornil na potřebu oddělení dětství od období dospívání.

V dalším příkladu nedocení pojmu mládeže lze odkazovat na filosofy jako M. Montaigne či J. Locke, kteří viděli rozdíl mezi dětstvím a dospělostí, ale neuvědomovali si diskontinuitu přechodu. Sám J. J. Rousseau s publikací *O Emilovi* sice dal význam dospívání v procesu sebeuvědomování a utváření vlastní identity, avšak uvažoval o tomto vývojovém období jako o krátkém momentu krize a ztotožnil dospívání s pubertou. Až ve druhé polovině 19. století dostala etapa dospívání svůj plnohodnotný význam, kdy se na ni začalo nahlížet jako na samostatné období lidského života. Stalo se to díky rozpadu feudální společnosti, kdy se zvýšila poptávka po pracovní síle a došlo tak k přirozené migraci do měst. Došlo k separaci rodinného života od života pracovního a v důsledku toho se změnil i životní styl rodin. Dospělí se vzdělali od dětí, takže dětství nabylo zvláštního významu (Smékal, Macek, 2002). V 19. a 20. století se oblasti dospívání věnovalo již mnoho autorů, například E. Erikson, T. Adorno, R. R. Bell a další. Ve vztahu k dospívání má rovněž Česká republika bohatou historii pedagogických, sociologických a psychologických výzkumů, teorií a poznatků. Tato vývojová fáze byla nejčastěji zkoumána při výchovném či vzdělávacím procesu, nebo při volnočasových aktivitách (Smolík, 2010).

V dnešní době má etapa dospívání neodmyslitelně své specifické místo ve vývojovém období v procesu celoživotního utváření osobnosti. Mladým lidem nacházejícím se v této životní fázi říkáme nejčastěji mládež. Tento termín bývá autory popisován rozdílně především podle druhu vědního oboru, který zastávají. Mládež tedy můžeme zkoumat z hlediska pedagogického, psychologického, sociologického, kriminologického apod., podle čehož se různí i věkové vymezení.

1.1 Vymezení hlavních a souvisejících pojmů

K pojmu mládež patří neodmyslitelně další pojmy, které s ním souvisí. Můžeme mezi ně zařadit například dospívání, pubescenci a adolescenci. V odborných publikacích lze spatřit mnoho odlišných definic i věkových vymezení dle jednotlivých autorů. Jednoznačně definovat mládež je obtížné, protože spodní a vrchní hranice věkového období se stále diferencuje a mění. Lze tedy říci, že neexistuje jednotná definice, což je hlavní důvod toho, proč bývá tento termín popisován odlišně. Obecně můžeme říci pouze to, že mládež je kategorie spojující nebo vyplňující věkový prostor mezi dětstvím a dospělostí. Jedinec již není dítětem, avšak není ještě dospělou osobou.

Dle Říčana (2009) je pubescence více konkrétní termín datující se od 11. do 15. roku. Svůj název dostal z latinského slova *pubes*, což v překladu znamená ochlupení, které se v tomto období začíná objevovat na ohanbí. Adolescence je pak termín, který se využívá pro pojmenování období zhruba ve věku od 15 do 20-22 let. Jde opět o latinský pojem *adolescere*, který v překladu znamená dorůstání. Moderním a často používaným pojmenováním této věkové skupiny je slovo *teenager*, kterým můžeme označit každého člověka ve věku, jehož číslovka končí v angličtině na koncovku – *teen*, tedy od 13 do 19 let.

Bílá kniha Evropské komise, vydaná Komisí evropských společností v roce 2001, hovoří o mládeži jako o mladých lidech ve věku od 15 do 25 let a považuje je za plnohodnotné občany v oblasti práva i povinností (Nový podnět pro evropskou mládež, 2001, online).

Věkové ohraničení termínu mládež dle Bílé knihy Evropské komise se ztotožňuje i s vymezením termínu adolescence, který popisuje například Macek (2003). Podle něj je mládež pojem spíše pedagogický a sociologický, adolescenti jsou pak pojmem psychologickým. Stejně tak můžeme onu věkovou skupinu nazývat i dorost či dospívající, přičemž jde o pojmenování typické pro lékařské vědy. Adolescence bývá navíc odlišována od jiného termínu, pubescence, která jí má předcházet. Někteří autoři ji vnitřně diferencují na prepubertu a pubertu, a její časový interval stanovují na jedenáctý až patnáctý rok života. Avšak adolescencí lze pojmenovat i celé období mezi dětstvím a dospělostí, tedy jak dospívání, tak mládí.

Mackovo (2003) rozdělení adolescence je následující:

- časná adolescence (10 – 13 let),
- střední adolescence (14 – 16 let),
- pozdní adolescence (17 – 20 let i později).

Vnitřní diferenciaci adolescence vytvořila i Vágnerová (2005). Tato důležitá životní etapa komplexní změny se podle ní odehrává ve věku od deseti do dvaceti let. Na rozdíl od Macka ji dělí pouze do dvou období:

- raná adolescence nebo také pubescence (11 – 15 let),
- pozdní adolescence (15 – 20 let).

Hartl a Hartlová (2004) uvádí v Psychologickém slovníku, že pojem adolescence si je rovný s pojmem dospívání, avšak v odborné literatuře je používán nejednoznačně. Na jedné straně existuje vymezení pubescence a rané dospělosti ve věkovém vymezení u dívek mezi 12. a 18. rokem a u chlapců mezi 14. a 20. rokem. Na druhé straně bývá celé období označováno jako pubescence nebo puberta.

Pedagogický slovník definuje mládež jako „...sociální skupinu tvořenou lidmi ve věku přibližně 15 až 25 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnost jim ještě nepřiznává role dospělých. Má charakteristický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, norem a hodnot. Každá generace mládeže reprodukuje některé kulturní hodnoty dané společnosti, jiné odmítá a vytváří hodnoty nové“. (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 156)

Smolík (2010) se vyjadřuje k mládeži 21. století, přičemž k jejímu vymezení používá pojem kult mládí. Tento termín si lze vysvětlit následovně: v dnešní době můžeme mezi mládež zařadit i osoby, které by mezi ní před několika lety rozhodně nepatřily. Takovéto oddalování dospělosti označujeme také jako tzv. pluralizaci věku mládeže, kdy do tohoto období můžeme zařadit i jedince ve 32 letech.

1.2 Charakteristika období pubescence

Pubescence je velmi zásadní období lidského života, bohaté na změny velkých rozměrů. Pro lepší pochopení můžeme toto období rozdělit do dvou stádií dle publikace *Přehled vývojové psychologie*. Binarová (2008) zde rozděluje období dospívání na prepubertu a pubertu, přičemž se k nim vyjadřuje z hlediska psychofyzického vývoje. Mluví o tom, že změny v tomto období jsou nápadné především v porovnání s předešlou vývojovou fází mladšího školáka, která se projevuje relativně klidně. Zároveň jsou výrazné rozdíly mezi jedinci stejného věku, jelikož nástup dospívání je velice proměnlivý a různí se i rychlost jakou probíhá. Lze vidět odlišný nástup fyziologických i psychických změn v závislosti na

pohlaví. V posledních letech se tento nástup změn začal objevovat dokonce dříve a současně i rychleji. Tomuto trendu říkáme sekulární akcelerace.

Prepuberta

Prepuberta značí přechod od dětství k dospělosti. Fyzicky se projevuje prvními náznaky pohlavního dospívání a růstem do výšky. Toto období trvá zhruba od 11 do 13 let. Lze říci, že se vyznačuje v mírnější podobě biologickými, psychologickými i sociálními znaky puberty (Čáp, Mareš, 2001).

Binarová (2008) dodává, že prepuberta přichází dříve u dívek a to i ve věku 10 let, u chlapců o rok déle. Říká, že jde o období vytáhlosti charakteristické intenzivním růstem končetin i trupu, kdy se zároveň začínají objevovat druhotné pohlavní znaky, čímž se zvyšují intersexuální rozdíly ve vzhledu.

V tomto období dostává velký význam fantazie, která se projevuje především ve formě denního snění a idealizování, což může mít negativní vliv na školní výkon na základě jisté demotivace k učení či povinnostem obecně. Mění se myšlení, děti již zvládají těžší operace, samostatně přemýšlí, což souvisí s jistou kritičností vůči dospělým a jejich autoritě. Chování dětí bývá hodně ovlivněno jejich citovým vývojem. Je u nich značná citová proměnlivost a až afektivní způsoby chování. Jednají výbušně, prudce, avšak krátkodobě a jejich emoce bývají často střídány jinými s podobnou intenzitou. Lehce propuknou ve vztek, smích i smutek. Tyto citové projevy jsou částečně ovlivňovány zkušeností, kterou si dospívající jedinec nese z rodiny, ve které vyrůstá nebo od vrstevnické skupiny, ve které se pohybuje. Mění se také jejich percepce o sobě samém. Tím, jak se fyzicky mění, se výrazně zaměřují na sebe a tím se často introvertují. Tyto fyzické změny způsobují citový zmatek, vyvolávají nespokojenost a snižují pocit sebedůvěry (Binarová, 2008). Avšak Čačka (2000) obecně hovoří o prepubertě jako o období extraverze a realističnosti, kdy se dítě orientuje spíše „na svět“. Dle něj jde o dobu relativního klidu a zmiňuje se o tom, že podobně to popisuje i Freud, Erikson, Matějček i Vágnerová.

V prepubertě se mění vztah dítěte k rodičům. Prepubescent k nim nerad projevuje city a chová se vůči nim spíše odmítavě, i když stále potřebuje jejich uznání. Preferuje spíše společnost vrstevníků, sdružuje se s nimi na základě podobných zájmů. Kontakty mezi chlapci a děvčaty jsou spíše sporadické až averzivní. Dívky bývají vyspělejší než chlapci a orientují se spíše na starší zástupce opačného pohlaví, zatímco chlapci v prepubertě se o dívky nezajímají vůbec, jejich pohlavní vzrušení je mířeno pouze autosexuálně (Binarová, 2008).

O konci dětství lze dle Čačky (2000) hovořit jako o vstupu do světa společných hodnot. Pro daného jedince vše získává svojí hodnotu tehdy, když ji vidí i ostatní, především vrstevníci.

Puberta

Po velkých fyzických změnách v prepubescenci přichází puberta s pomalejším fyzickým vývojem. Dítěti se na rozdíl od předchozí etapy rozvíjí především psychické funkce. V tomto období se z jedince stává pohlavně vyspělý jedinec schopný sexuální reprodukce. Pro pubertu jsou typické vzpurnosti, konflikty s dospělými, názorová proměnlivost, vše v souvislosti s dosavadní výchovou v rodině (Binarová, 2008).

Vágnerová (2000) časově umísťuje pubertu mezi 11. a 15. rok, přičemž je toto vymezení určeno individuální variabilitou závislou na genetice. Celé období nazývá pubescencí, ve které podle ní dochází ke korekci sebepojetí v závislosti na změně zevnějšku. Binarová (2008) vidí začátek vlastní puberty ve věku 12,5 let u dívek a 13 let u chlapců. U dívek je období prepuberty i puberty kratší, zatím co u chlapců jde o období dlouhodobější a otevřenější, proto u nich lze očekávat výchovné problémy. Věk od dvanáctého do patnáctého roku je nejkritičtější a nejvážnějším obdobím hned po období batolecím. Je dáváno do souvislosti s osobnostní krizí dítěte, spojenou s přestavbou dítěte na dospělého, což se projevuje v konfliktech mířených proti autoritám (Vašutová, 2005).

Pro somatický vývoj je typické vyvažování tělesných proporcí, růst svalů a orgánů a dospělá podoba těla, která se dále ustaluje v adolescenci. Rozvíjí se logická paměť, fantazírování stále přetrvává a projevuje se nápaditostí a originalitou. V představách si jedinec tvoří různé ideály a často se do nich promítá rovina sexuálně-erotická i rovina naivního romantismu. U pubescenta se projevuje racionalismus, radikalismus, generalizování a nekompromisnost. Citová labilita není již tak výrazná, jako to bylo u prepuberty a jedinci bývají více pozitivně naladěni (Binarová, 2008).

Pro dospívání je typické hledání vlastní identity, boj s nejistotou a pochybnosti o vlastní osobě i o své pozici ve společnosti. Ztráta jistot je určena změnami, které se dějí v průběhu dospívání, jedinec pak dochází k potřebě nové stabilizace vytvořením nových jistot. V předchozích letech měly děti jistotu v rodině, avšak od té se postupně distancují a emancipují. Velkou roli však stále hraje citová akceptace, která je nově závislá na přijatelné pozici ve světě (Vágnerová, 2000).

Osamostatnění se od rodiny se neodehrává v klidných podmínkách. Pubescent porovnává rodiče s jinými dospělými osobami a láska k nim se pak může snadno obrátit až

v nenávist a pohrdání. V běžných případech se však udrží pozitivní vztah mezi rodiči a jejich dětmi. Případné konflikty bývají způsobeny zákazy a příkazy, které dítě nechápe, ale i tak často dává najevo, že potřebuje vedení (Farková, 2009).

Snaha po nezávislosti a touha po odlišnosti se může projevit v chování nezájmem či apatií, objevuje se i v oblékání a to v upřednostňování nedbalosti a neupravenosti. Současně pubescenti projevují svoji nezávislost napodobováním některého chování dospělých jako je kouření, pití alkoholu nebo nepřiměřené používání vulgarismů. Dospívající dává přednost vrstevníkům, mezi kterými je typická uniformita jak v chování, oblékání, tak názorech. Vliv skupiny má velký význam pro vytváření osobnosti, protože posiluje sebevědomí, sebepojetí i vlastnost kooperovat ve společnosti (Binarová, 2008).

Pro tuto životní etapu je charakteristická tělesná proměna, která přináší další nejistoty, které velmi závisí na jedincově představě o atraktivnosti dospělého zevnějšku, na jeho psychické vyspělosti a sociálních reakcích. Tento význam vzhledu v dospívání roste a projevuje se větším zaměřením pozornosti na vlastní tělo, oblečení a celkovou úpravu. S nejistotou souvisí i výkyvy v sebehodnocení a pubertální vztahovačnost. Tato citová nejistota se může projevovat různými obrannými mechanismy, jako je tzv. mechanismus kyvadla, který se projevuje vracením se k dětským projevům chování nebo infantilnímu způsobu řešení situace. Pokud na jedince působí větší zátěž, může reagovat regresí na nižší vývojové stádium. Další typickou obrannou reakcí v pubertě je únik do fantazie, která umožňuje odpoutání se od reality a alespoň obrazně zvládnutí těžkých situací, které se pubescentovi zdají neřešitelné (Vágnerová, 2000).

Vnitřní nejistotu a napětí můžeme nazvat tzv. vulkanismus. Tento jev se vyznačuje „klackovitou“ chůzí, přehnanou hlučností, exhibicionismem, silnými poruchami méněcennosti, nevyváženými reakcemi a výkyvy v chování. Je určitou příčinnou fyzické a psychické disharmonie. Pubescent si nejen uvědomuje to, že si mnohdy něco myslí, cítí a chce, ale obvyklé je to, že si často myslí jednu věc, cítí druhou a jedná ještě zcela jinak (Vašutová, 2005).

U každého dospívajícího se postupně prohlubuje vnitřní „orientace na dospělost“, která tkví v úsilí o nové kvality sebepojetí, což přispívá k sjednocení osobnosti. V souvislosti s tímto, lze objevit další typický fenomén, jímž je demonstrativní „pseudodospělost“ projevující se vzdorováním a nedůtklivostí vůči jakýmkoliv radám, přehnaným jednáním, afektovaností, prázdným povídáním a negativismem (Čačka, 2000).

Vágnerová (2000) uvádí, že se v tomto období rozvíjí hypotetické myšlení a vlivem nového uvažování dochází ke změně vztahu k časové dimenzi. Mladší školák považuje za

nejdůležitější současnost, avšak dospívající inklinuje k budoucnosti, což opět znamená velkou změnu, která se odráží jak v přístupu ke světu, tak sobě samému. Jsou tím ovlivněny psychické potřeby, jako potřeba jistoty a bezpečí, potřeba seberealizace, potřeba otevřené budoucnosti.

Nový způsob uvažování vede k egocentrismu dospívajícího, který vymezil Elkind (in Vašutová, 2005) ve čtyřech variantách:

- a) Hyperkritičnost, která je projevem nejistoty a typická odmítáním kompromisů.
- b) Sklon k polemizování, kterým si má dospívající ověřit platnost svých názorů mezi vrstevníky a prosadit se mezi nimi.
- c) Klam, který je vytvářen na základě pocitu výjimečnosti a originality, z přesvědčení, že se dotyčnému nic nemůže stát. Opět jde o obranu proti nejistotě.
- d) Vztahovačnost vyplývající z nevyrovnaného sebevědomí, z mínění, že jsou dospívající dospělými sledováni a kontrolováni.

Konec puberty je stanoven sociálním mezníkem, jímž je ukončení povinné školní docházky a následná volba dalšího vzdělání, ve kterém se má jedinec profesně profilovat. To přináší další změny, které můžeme spatřit ve všech oblastech osobnosti (Vágnerová, 2000).

1.3 Charakteristika období adolescence

Adolescence je obdobím ukončení somatického vývoje, kdy tělo již dostává svojí dospělou podobu. Svaly stále mohutní, ale růst končetin je pozvolnější. U jedinců se zlepšuje koordinace, dívky mají ladnější pohyby a chlapci jsou fyzicky velmi výkonní. Mizí fyzická a intrapsychická disharmonie, rozvíjí se psychické funkce. Jedná se o dobu tělesné krásy, duševní bystrosti, svěžesti a dychtivosti (Čačka, 2000).

Vágnerová (2000) věkově vymezuje adolescenci přibližně od 15 do 20 let, což obecně závisí na psychosociální vyspělosti. Vašutová (2005) dodává, že toto období může trvat až do dvaadvaceti let a její konec je určen plnou reprodukční schopností a ukončením tělesného růstu. Binarová (2008) upřesňuje, že začátek této etapy je u dívek dřívější nežli u chlapců. Dívky do adolescence vstupují zhruba v 16 letech a chlapci o rok déle v 17 letech. S koncem tohoto období se vývojové rozdíly mezi pohlavími zahlazují.

Adolescence v porovnání s pubescencí není tak dramatická, vývoj jedince se zklidňuje, změny se zakotvují a dále se rozvíjí osobnost. Změny se dějí především v sociální rovině. Mladí lidé musí zvládnout konkrétně dva sociální mezníky, ukončení základní školy a závěr své profesní přípravy (s výjimkou vysokoškolských studentů). Navíc se v tomto

období stává jedinec s dovršením 18 let věku dospělou osobou, která se může sama rozhodovat bez souhlasu rodičů a současně sama nabývá plné právní zodpovědnosti (Vašutová, 2005). Pro tuto životní etapu jsou charakteristické nové role spojené s vyšší sociální prestiží, dokonaná emancipace od rodičů, se kterými jsou vztahy opět v poklidu a silnější význam vrstevníků i partnerských vztahů (Vágnerová, 2000). Adolescenti jsou nuceni překonávat citové zmatky, porozumět samy sobě a svým preferencím. Často vyjadřují své city pomocí lyrické poezie, což jim samým umožní se v sobě lépe vyznat. Někteří dospívající si dokonce píšou deník. V pubertě šlo především o formování sebepojetí, sebehodnocení, sebeuplatnění, v adolescenci se vše zakotvuje a hledání se dovršuje. Adolescenti řeší otázku smyslu života, uvědomují si, že jejich osud závisí i na nich samých, jejich postojích a hodnotách (Čačka, 2000).

V těle dospívajících se mimo jiné odehrává „mozková bouře“. V mozku mizí šedá hmota, která dorůstala do puberty a naopak roste bílá hmota, nervová vlákna, která zaručují správný a rychlý přenos mozkových signálů. Tak jak mladí v této době ovlivní svůj mozek, tak ho budou mít nastaven na celý život. Například hraním na hudební nástroje, studiem nebo sportem se mozek posiluje a vše se ukládá pevně do jeho struktury. Případným vysvětlením střídání nálad adolescentů a pubescentů je jistý hormon, který působí na dospělé jako přirozené sedativum, ale na dospívající zcela opačně. Může způsobovat stavy úzkosti a s testosteronem dokonce výbuchy podrážděnosti nebo agrese (Bobůrková, 2010).

Úkolem adolescence je podle Čačky (2000) dosažení úrovně zralé a kultivované osobnosti. Je to vázáno na postupující individualizaci, tedy na uvědomění si a upevnění nové struktury cílů, postojů, hodnot a projevů. Dále se to pojí k problematice socializace a kultivace, tj. včleňování se do užších i širších společenských vztahů.

V období adolescence se výrazně vyvíjí identita. Binarová (2000, s. 111) o ní hovoří takto: „*Hlavní vývojový úkol adolescenta je vytvořit si pocit vlastní identity, přijmout normy společnosti, vytvořit si vědomí vlastní hodnoty, přijmout za své morální principy dané společnosti, postupně se stát nezávislými na rodičovské autoritě a vytvářet si heterosexuální vztahy.*“ Adolescent řeší kdo je, kam směřuje, jak ho druzí hodnotí, v jakých rolích se nachází a s těmito sociálními rolemi často experimentuje.

Podstatnou složku adolescentní identity hraje i tělesný vzhled v kontextu s aktuálním standardem atraktivity. Adolescent se o své tělo velice zajímá, srovnává se s ostatními, můžeme dokonce mluvit o narcistickém zaměření na sebe sama. Související téma je sebevědomí a sebehodnocení. Jednotlivec odpovídající aktuálnímu ideálu krásy má sebevědomí vyšší a pevnější nežli osoba v tomto hledisku znevýhodněná. Taková osoba je

ohrožena nejistotou a z toho vyplývajícím negativním sebehodnocením (Vágnerová, 2000). Mladý člověk se často upíná na nedostatky a tím své sebehodnocení výrazně zkresluje a ubírá na jeho objektivitě. Sebehodnocení může být projevem sebevědomí, které zajišťuje jistou rovnováhu mezi vnějšími vlivy, společenským a vnitřním prožíváním a jednáním osobnosti. Zdravé sebevědomí značí zralou osobnost, znající své schopnosti a možnosti. Nadměrné sebevědomí odhaluje nedostatky v sebepoznání, je spojeno s nadřazováním se, touhou po moci, která může značit vnitřní nejistotu a pocity méněcennosti. Nízké sebevědomí je pak spojeno se sebedoceňováním, vyhýbáním se různým situacím a často bývá v souvislosti s trémou a očekáváním selhání (Vašutová, 2005).

Mnoho adolescentů přijímá svojí identitu na základě rodinného příběhu, od jiných lidí či společnosti, ve které vyrůstá. Lze to považovat za velice ochuzující variantu, jelikož není výsledkem osobního úsilí a nevyplývá z jejich vlastní představy. Identita adolescenta je značně poznamenána blížící se dospělostí. Jeho budoucí role mu je často připomínána, lidé mu vykájí, má více svobody od rodičů a učitelé s ním nejdou s takovou nadřazeností. Tyto výhody bývají doprovázeny adolescentním egocentriem, který vede k ignoraci všeho, co by bránilo v užívání si svobody vyplývající z nové role. Převažuje pocit, že omezování je nesmysl a vše je třeba zkusit a řádně si užít. Adolescenti preferují intenzivní prožitky, hlučnou hudbu, rychlou jízdu, extrémní sporty. Často usilují o absolutní řešení, ve vztazích akceptují jen to, co představuje naprostou platnost, tudíž je to hodnotné. Dále mívají potřebu neodkladného uspokojení, projevující ho se tendencí zkracovat dobu, která má trvat k dosažení určitého cíle, výsledky pak nejsou nejlepší. Mohli bychom sem zařadit squattery, gamblery, narkomany apod. Nutno říci, že adolescenti přijímají svobodu s radostí, ale o zodpovědnost tolik nestojí (Vágnerová, 2000).

Součástí identity jsou také vztahy k někomu jinému, k určité osobě či skupině. Významné jsou partnerské vztahy, které definují nástup dospělosti. Aby jedinec dosáhl vztahové intimity, musí se jeho identita přizpůsobit vznikajícímu důvěrnému vztahu. Pokud ale není identita stabilizována, může to přinést pocit ohrožení, úzkosti a následný rozchod. Vztahy k jistým skupinám jsou založeny na základě identifikace adolescenta s názory a hodnotami jejich příslušníků. Se skupinou odchází pochybnosti ve vztahu k sobě samému i ve vztahu k okolnímu světu. V případě, kdy se jedinec hůře orientuje a je si nejistý, může snadno sklouznout k identifikaci s radikálními skupinami. Skupinová identifikace nebývá dlouhodobou záležitostí, má pomoci překonat nejistotu a hledání sebe sama (Vágnerová, 2000).

V období dospívání získává význam vrstevníků na větší důležitosti a velká část teoretiků se shoduje, že tento význam se zvyšuje na úkor vztahu s rodiči, který byl do této doby nejdůležitější. Aby jedinec mohl kooperovat s vrstevníky, je třeba, aby měl již rozvinuté sociální kompetence, jimiž jsou všechny sociální, emocionální a kognitivní schopnosti a zároveň také chování, které se uplatňuje při sociální adaptaci (Širůček, Širůčková, 2006).

Kraus (2008) ze sociologického hlediska definuje vrstevnické skupiny jako primární, neformální skupiny, jejichž význam je větší než u jiných typů sociálních prostředí. Zároveň dodává, že jsou přirozenou formou života dětí a mládeže. Vágnerová (2000) dokonce uvádí, že existence vrstevníků umožňuje dokončit jeden z nejdůležitějších úkolů tohoto období a to emancipaci od rodiny a následné osamostatnění. Smolík (2010) udává, že vrstevnické skupiny nebo vrstevnické vztahy mají největší vliv na individuum převážně od 12 do 15 let někdy až do 18 let. Sedláčková (2009) tvrdí, že je to proto, že jsou děti v tomto věku, zejména v období od 12 do 14 let, nejvíce citlivé na názory druhých lidí a jejich sebeúcta je velmi labilní a zranitelná. Pokud si dítě není jisto samo sebou, může si poznámky na svou osobu brát ve svůj neprospěch a být podezřívavé a přecitlivělé. Velmi důležité je, jakou roli získá ve vrstevnické skupině, a je pro ni také ochotné hodně udělat.

Vrstevnické skupiny obecně dodávají člověku pocit svobody, který zároveň tkví i v nepřítomnosti autorit, tedy rodičů. Mladí lidé mají možnost se podílet na formulaci hodnot a norem, které skupina uznává, nemusí se podřizovat konkrétním příkazům, jak to bývá v případě rodičů (Smolík, 2010).

2 Subkultury mládeže

„Squateri, graffitiáci, skejtáci, anarchisti, skinheadi, technaři, neonacisti, hooligans, hippies, rastafariáni a satanisti jsou názvy pro skupiny převážně mladých lidí, kteří se svým životním stylem a hodnotami odlišují od ostatních ‚nezasvěcených‘, konformních a konzumních lidí – ‚normálů‘.“ (Varianty, 2005, s. 143)

Jak již bylo popsáno výše, období dospívání je úzce spojeno s potřebou uvědomění si vlastní identity. S příchodem puberty jsou změny velice dynamické, takže jedinec, který si není jistý sám sebou a často si připadá sám nebo odlišný od ostatních, může snadno sklouznout k participaci do určité subkultury, zatímco touží po pocitu sounáležitosti a přijetí od svých vrstevníků.

Subkultury se mládeži jeví atraktivní již z toho hlediska, že rozvíjí jejich sociální kontakty, naplňují jejich volný čas a nabízí identifikaci s názory, hodnotami či postoji jiných lidí jim podobným.

2.1 Vymezení hlavních a souvisejících pojmů

Následující pojmy jsou zde uvedeny pro komplexnější vymezení tohoto tématu a jeho detailnější popis. Ke každému pojmu je přidružena jeho definice a další informace s ním spjaté, přičemž veškeré termíny jsou v kontextu se subkulturami mládeže.

Kultura

Pojem kultura lze ze sociologického hlediska definovat jako komplexní celek, který ve svém významu zahrnuje poznání, víru, umění, morálku, zákony, obyčeje a ostatní zvyklosti, které od společnosti člověk získává (Tylor in Geist, 1992). Jestliže se budeme zabývat významem kultury z psychologického východiska, můžeme ji definovat jako nebiologický adaptační mechanismus člověka. Jedná se o systém informací, způsob komunikace určité skupiny, soubory principů, pravidel, mravů a způsobů interakce této skupiny. Kultura je předávána zásadně negeneticky, tedy učením (Hartl a Hartlová, 2014). Z pedagogického hlediska se jedná o komplex materiálních a nemateriálních výtvorů v širším slova smyslu, které civilizace během svého vývoje vytvořila. Je předávána z generace na generaci formálním vzděláváním ve školských institucích (Průcha, Walterová a Mareš, 2001).

Tento pojem lze považovat za vysoce nejednoznačný, během staletí užívání získal mnoho významů, které jsou často velice odlišné a někdy i protikladné. Avšak v souhrnu můžeme kulturu vnímat jako pojmenování shrnující všechny sdílené normy, způsoby

chování, schopnosti, hodnoty, rituály, tradice, znalosti a dovednosti, s kterými se člověk nerodí, nýbrž je získává v procesu socializace. „*Jednotlivá kultura je tedy specifický způsob života určité vymezené skupiny nebo společnosti lidí.*“ (Smolík, 2010, s. 27)

Kultura je tvořena několika specifickými segmenty, mezi které patří jazyk, filosofie, náboženství, morálka, potřeby, právo, technika a technologie, umění, věda, znalosti, zvyky, a navíc i sport, móda a spotřební vzorce chování. V obecné rovině jde o následující složky:

- kulturní artefakty (lidské výtvořiny materiální povahy),
 - sociokulturní regulativy (sociální normy a pravidla chování),
 - ideje (cíle nemateriální povahy, hodnoty a představy),
 - sociální instituce (komplexy mezilidských vztahů a způsoby řešení životních problémů).
- (Smolík, 2010).

Subkultura

Kultura je suma specifických vzorců jednání, pokud se však menšinové vzorce jednání výrazně liší od vzorců většinových, můžeme mluvit o subkultuře (Smolík, 2010).

Termín subkultura byl používán již ve čtyřicátých letech 20. století v několika významech. Označoval typologické kategorie, čili dílčí varianty většího celku, také značil protiklad k většímu celku negujícího některé hodnoty dominantní kultury, přičemž v tomto případě vystupuje jako kontrakultura (Smolík, 2010). Chicagská škola se stala prvním sociologickým směrem, který se začal subkulturami zabývat a to již ve 20. letech 20. století. Dělo se tak v rámci primárního studia města a prostředí, přičemž pozornost byla zaměřena na deviace. Tehdy pojem subkultura označoval „mimo“ či „divné“ skupiny a zároveň skupiny na spodku společnosti, tedy specifické městské podtřídy. V této ideji subkultura sdružuje jedince vyloučené z dominantní společnosti, přičemž v jejich nitru se můžou vytvářet vztahy podpory a alternativní solidarity (Kolářová, 2011).

Velký psychologický slovník definuje subkulturu jako kulturu, jejíž hodnoty se různí od hodnot kultury dominantní, již je součástí (Hartl, Hartlová, 2010). Ondrejko (2009) hovoří o subkultuře jako o kultuře týkající se určité skupiny lišící se od globální kultury společnosti v oblasti norem, hodnot, struktury, životního stylu a vzorů chování jejich příslušníků. Podle Mareše, Smolíka a Suchánka (2004) je subkultura často určena prostředím, v němž se toleruje a zároveň provádí něco, co majorita považuje za deviantní nebo alespoň velmi odlišné. Potom obvykle bývá společností odmítána, odsuzována či stavěna do druhotné pozice a dokonce může čelit i nenávistným postojům.

Gruber (1997, online) se zabýval významem subkultury pro společnost, přičemž vymezil následující hlavní funkce, které subkultura zastává:

- a) poskytování specifického „útočiště“ nesocializovaným jedincům,
- b) umožnění komunikace potřebné pro výkon dané zájmové činnosti a efektivního využití volného času,
- c) umožnění si vyzkoušet nové nevyzkoušené vzorce chování, které si následovně společnost může převzít i odmítnout,
- d) náznak toho, že ve společnosti či kultuře něco nefunguje tak, jak by mělo,
- e) možný zdroj problémů, jako je kriminalita, rasismus apod.,
- f) symbol demokracie v případě tolerance subkultury společností.

Slovo subkultura se skládá z výše popsaného termínu kultura a z předpony *sub*, která vyznačuje jistou svébytnost a odlišnost od většinové mainstreamové společnosti. Avšak někteří odmítají používat pojem subkultura právě kvůli předložce *sub*, která může značit nízké společenské postavení skupiny (Smolík, 2010). V angloamerické literatuře se od 90. let 20. století ustupuje od používání tohoto pojmu a navrhují se nové způsoby zkoumání. „*V současné multikulturní západní společnosti dominantní kultura fragmentovala, vyznačuje se diverzitou a míšením mnoha stylů, mezi nimiž lze volit jako ze zboží na polici supermarketu.*“ (Kolářková, 2011, s. 13)

Uvažujeme-li pod vlivem postmoderny o postsubkultuře, tedy nad tím, co přichází po subkultuře, můžeme navrhnout pojmy, jako jsou scény, životní styly, kmeny či komunity založené na vkusu (Kolářová, 2011). Například Vladimír 517 používá raději pojem kmeny nebo městské kmeny, termín, který je přeložen z anglického sousloví *urban tribes*. Girtler také dává přednost jinému označení, konkrétně užívá pojem okrajová kultura, který svým názvem nesnižuje postavení jedinců, kteří jsou její součástí (viz dále).

Kontrakultura

Kontrakultura značí vyhraněnější pojetí subkultury. Definuje ho především větší politická angažovanost a antagonismus s většími společenskými hodnotami (Kolářová, 2011). Tento termín je odvozen z latinského slova *contra*, v překladu *proti* nebo *mimo*. Použil ho T. Parsons již v roce 1951, jako kategorie byl používán od roku 1960. Kontrakultura je vymezována jako kontrastní kultura či subkultura opozičního typu. Charakteristický je ostrý kontrast s normami a hodnotami majoritní kultury a její případná negace. Pro protestní kontrakultury je typický politický radikalismus, který v krajních mezích ústí ve fyzické násilí (Smolík, 2010).

Okrajová kultura

V knize *Okrajové sociální kultury* vysvětluje Girtler (2001) používání tohoto pojmu. Uvádí, že pojem okrajová kultura používá tam, kde jiní používají pojem subkultura nebo kontrakultura. Označení okrajová je přesnější, protože subkultura znamená jistou podřízenost, což pro okrajovou kulturu neplatí, je spíše s dominantní kulturou v protikladu.

V souvislosti s pojmem okrajová kultura uvádí Girtler (2001) výraz „neslušnost“ zahrnující každé jednání, které je postihováno trestně či alespoň pohrdáním, přičemž ostatní popuzuje. Termín „okraj“ lze využívat pro pojmenování „neslušných“ kultur, kam bychom mohli přiřadit pytláky nebo majitele nevěstinců. V typologii okrajových kultur uvádí další členy, například vězně, drogové konzumenty, gangy, prostitutky, ale i menšiny, náboženské skupiny nebo emigranty.

Životní styl

Životní styl je velmi širokým významovým celkem, který můžeme vysvětlovat různými způsoby. Pojem styl vysvětluje Jandourek (2001, s. 243) jako „...*způsob projevu v myšlení, chování, jednání nebo činnosti, který má charakteristické rysy, vymezující ho vůči jiným stylům.*“ Jedná se o hodnoty, které preferuje jedinec nebo i celá společnost.

Pedagogika nahlíží na životní styl jako na způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, hodnot, a norem, které jsou charakteristické pro danou společnost (Průcha, Walterová, Mareš, 2001). Hartl a Hartlová (2004) vysvětlují tento pojem z psychologického hlediska, přičemž uvádí, že životní styl je interpretován jako suma individuálních postojů, hodnot a dovedností, které se odrážejí v každé lidské činnosti, například ve výživě, tělesném pohybu, organizaci času, zájmech, zálibách i mezilidských vztazích. Duffková a kol. (2008) charakterizují životní styl jako určitý způsob, jakým lidé žijí. Tedy jak bydlí, jak se stravují, vzdělávají, chovají v různých situacích, jak se baví, pracují, komunikují, rozhodují se, starají o děti apod. Smolík (2010, s. 38) využívá stručné definice: „*souhrn životních forem, jež jedinec aktivně prosazuje.*“

Životní styl konkrétní skupiny představuje typické společné rysy chování či jednání, které jsou příznačné pro její členy, případně pro členy subkultury (Smolík, 2010). Subkulturu jako takovou lze chápat jako volbu životního stylu. Pro lidi žijící podobným způsobem naplňuje subkultura sociální svět a sdílenou perspektivu. Činnost subkultur lze také vidět jako součást strategie životního stylu mladých lidí (Kolářová, 2011).

Scéna

S termínem subkultura je taktéž úzce spojen termín scéna, jinak řečeno subkulturní scéna. Scénu však nelze ztotožňovat se subkulturou mládeže, i když je postavena na jejích základech. Její diferenciaci je po hlubším poznání pojmu zjevná.

Scéna je dle Smolíka (2010) moderní městská forma společenského styku, ve kterém mají všichni její účastníci stejný zájem na trávení volného času nebo jsou zaměřeni na stejný životní styl, i když se třeba navzájem neznají. Mladí lidé mohou být zároveň v několika scénách, což u klasických subkultur není obvyklé.

Kolářová (2011) uvádí, že se v poslední době pojem scéna začal hodně používat v kontextu zahrnujícího tvůrce, hudebníky a fanoušky, kteří společně sdílí svůj hudební vkus a jako kolektiv se liší od ostatních, například oblíkáním, politikou, užíváním drog nebo tancem. Tento termín je často používán těmi, kteří odmítají pojmenování subkultura.

Hnutí

Pojem subkultura bývá občas zaměňován za pojem hnutí. Jandourek (2001) hnutí vymezuje jako sociální útvar, který je zřizován k vyvolání nějaké změny v celém sociálním systému nebo naopak, aby ke změně nedošlo vůbec. Většinou se hnutí zakládají na ochranu životního prostředí, odmítání konzumní společnosti apod.

Hnutí představuje jednotu v názorech a ideologii, vznáší požadavky a jde si za určitým cílem. Hnutím tedy můžeme nazvat následující: anarchistické hnutí, ekologické hnutí, ženské hnutí, hnutí za občanská práva. Lze tedy předpokládat i existenci formálních organizací ve smyslu občanských sdružení apod., do kterých budou členové subkultur zapojeni. Například členové subkultury punk mohou být zároveň aktivní v rámci antiglobalizačního nebo anarchistického hnutí (Smolík, 2010).

2.2 Subkultura mládeže a její specifika

Subkultura poskytuje prostor pro interakci, sdílení hodnot s podobně většinově „nepřízřivými“ jedinci, což může na mládež působit zajímavým a přitažlivým dojmem. Jedinice může lákat pocit ochrany před možným odsouzením ze strany ostatních i možnosti kompenzace nenaplněného statusu v rámci většinové společnosti. Subkultura tedy může naplnit lidskou potřebu někam patřit (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004). Pojem subkultura vzbuzuje asociace u nekonformních a progresivních lidí, kteří jsou tzv. in nebo alternativní a dokáží držet krok s danou dobou, čímž se stal atraktivním pojetím pro mnoho mladých lidí (Kolářová, 2011).

Nárůst množství subkultur mládeže byl markantní zejména po druhé světové válce. Nejdříve vznikaly jako opozice ke kultuře dospělého světa, ale postupně se stávaly specifitějšími a relativně autonomními na zbytku většinové společnosti (Macek, 1999). Sociální vědy se zabývají subkulturami mládeže až od 50. let 20. století, v sociologii se však tento termín používá až od poloviny 60. let (Smolík, 2010).

Zpočátku byla mládež chápána jako dynamický faktor společnosti, proto subkultura mládeže vytvářela empatický dojem, do něhož bylo potřebné se vcítit a porozumět mu. V první polovině dvacátého století však začal převládat negativní názor, ovlivněný Chicagskou školou a jejím studiem o deviantním chování v rámci gangů, označující tyto subkultury jako primárně zaměřené proti dospělé společnosti a vytvářející alternativní pravidla a normy, které vyžaduje po svých příslušnících. V šedesátých a sedmdesátých letech navázala na Chicagskou školu skupina Birminghamských sociologů, kteří mimo jiné zdůrazňovali přebírání různých prvků od dominantní kultury k jejich zpracování a následnému dodání nového kontextu, přičemž se užívá rituálního chování, porušování tabuizovaných představ a změny symbolů. Někteří jedinci proto provokovali například svým oblečením při různých kulturních či společenských akcích, což můžeme sledovat i v dnešní době (Ondrejko, 2009).

Vlivem urbanizace a demokratizace byl pojem subkultura mládeže redefinován. Došlo tak k alespoň částečnému oproštění od příznaku delikvence a našel své místo vymezením vzhledem k dalším termínům: generace mládeže a sociální skupina. Zatímco označení generace mládeže zahrnuje především věkový faktor, subkultura obsahuje podobu sociální stratifikace, životního stylu a komunikace. Sociální skupina je naopak pojem širší než subkultura. V sociální skupině nalézáme znaky kooperace, koordinace, trvalosti, stálosti, dynamiky, strukturovanosti, konkurence, organizovanosti a vývoje. Subkultura z těchto charakteristik nese jen některé (Jusko, 2000).

Subkulturu mládeže bychom mohli definovat jako typ subkultury spjaté s mládeží a jejími osobitými způsoby chování, jejím sklonem z určitým hodnotovým preferencím, přijímáním či odmítáním různých společenských norem a specifickým životním stylem (Smolík, 2010). Jusko (2007) vymezuje subkulturu mládeže jako parciální, což znamená, že částečně vychází z celkové kultury, a také jako alternativní, tedy poskytující mládeži větší možnost seberealizace. Lze o ní také hovořit jako o výsledku nesouhlasu s názory majoritní společnosti.

Aby došlo ke správnému pochopení mládežnických subkultur, je třeba si je dát do vztahu s hodnotami, chováním a životním způsobem dospělých. Kultura mladých se liší od

kultury svých rodičů ve zkušenostech v rámci vzdělání, práce a především volného času. Souvisí s tím tzv. generační vědomí, které si zakládá na odlišení se od rodičů v pojetí zábavy, v možnostech konzumu i prostorech setkávání. Již v poválečném období se trh začal orientovat přímo na mládež, která si v něm vybírala různé styly zboží. Tímto výběrem si mladí vymezují svojí identitu a zároveň tak přispívají k vnitřní soudržnosti vlastní skupiny nebo i k opozici vůči skupinám jiným. Charakteristickými pilíři subkulturního stylu je oblečení, hudba, rituály, slang, určité aktivity nebo místa setkávání (Kolářová, 2011).

Williams (in Kolářová, 2011) uvádí klasifikaci charakteristik, která souvisí se subkulturami. Její vymezení je následovné:

- a) Subkultury jsou charakteristické stylem zahrnující slang, tanec, hudbu oblečení, jídlo apod. Členům to dodává specifický význam a zároveň to definuje hranice vůči jiným subkulturám. Důležité je, aby se z prezentace stylu dalo vyčíst, o jakou subkulturu se jedná.
- b) Subkultury se scházejí na určitých prostorách. Někdy to jsou pouhé ulice, jindy kluby i jiné lokace jako parky, kavárny apod. V dnešní době navíc hraje velkou roli internet nebo různé hudební turné a festivaly.
- c) Subkultury se často setkávají s negativním společenským ohlasem, represí a cenzurou.
- d) Subkultury pomáhají utvářet identitu jedince s důrazem na autenticitu, která je dávana do protikladu s tzv. mainstreamem.

V subkulturách lze vidět rozdíly v genderu. Ženy nejsou zastoupeny v tak velkém počtu jako muži a často bývají vnímány podřadněji. Smolík (2010) uvádí, že v minulosti na ně bylo nahlíženo jako na sex symboly reprezentující jistou subkulturu nebo jako na pasivní konzumentky „subkulturní módy“, jindy pouze jako na doplněk svého partnera. Kolářová (2011) se zmiňuje o tom, že se rozlišuje dívčí a chlapecký styl, kdy ten mužský subkulturu definuje a ženský se od něj odvozuje. Obecně platí, že každá subkultura má nastaveny svoje hranice, které jsou do určité míry propustné, přičemž je to všude jinak. V hipopu jsou dívky v silném protikladu k mužům a zdůrazňují feminismus, ale v subkultuře jich není mnoho. V punku se pohybuje spousta žen, ale projevují se podobně jako muži. Nejmenší počet žen bývá u aktivních skinheads. Absence dívek v subkulturách se dá vysvětlit tím, že se v dnešní době o ně tolik nezajímají a preferují spíše mainstream a typicky ženský vzhled.

Na utváření jednotlivých proudů, stylů či subkultur mládeže mají jednoznačně vliv masmédiá. Média se o subkulturách často zmiňují, ale zároveň je mohou spoluvytvářet. Část subkultur média odmítá, důvodem může být i fakt, že jsou nimi často zkreslovány a dávány do souvislostí s problémy, které jsou navíc zveličovány. Z důvodu negace médií jsou

subkulturami vytvářeny alternativní informační kanály. V osmdesátých a devadesátých letech byly populární tzv. ziny jinak také fanziny (časopisy pro fanoušky), které se věnovaly nejvíce metalu, punku, skinheads, hardcoru a jednotlivým hudebním proudům. V poslední době je ale patrný odklon od zinů směrem k internetu, který nabízí mnoho výhod a možností komunikace na webových stránkách, blozích, fórech nebo chatroomech. Komunikace je důležitá pro sdílení názorů, postřehů, postojů, zážitků, emocí apod. Vedle alternativních kanálů stojí mainstreamová média, která tyto subkultury popisuje mnohdy velmi povrchně, chybně a s předsudky. Mládež se prostřednictvím televize nebo specializovaných časopisů dozvídá o poslední módě a nových trendech, díky čemuž se ze subkultury stává spíše zboží (Smolík, 2010).

Členové subkultur mládeže si samy vytváří prvky, které jejich styl determinují, na což často reaguje trh, který se snaží odpovědět na poptávku mladých lidí, jak ve stylu oblékání, tak oblíbě určité hudby. Lze hovořit o tzv. dvojité odpovědi, na jedné straně je styl obdivován, na druhé straně vysmíván a zlořečen. Tento proces má dvě formy, přestup subkulturního oblečení, hudby a dalších znaků do formy zboží pro většinovou společnost, nebo označení za deviantní projev jednání. Obchod se stylem ale provozuje i sama mládež. Vytvářejí si vlastní zboží, na základě kterého protestují proti světu dospělých a snaží se uniknout od všednosti. Problémem je, že díky trhu se smazávají rozdíly, můžeme polemizovat o opravdovosti interpretů zpívajících o problémech mládeže, protože oni sami mohou být pouhými ikonami populární kultury a hudebního průmyslu. Můžeme o nich mluvit jako o „zaprodaných“ umělcích, kteří překračují hranici mezi subkulturou a mainstreamem. Nejde pouze o problém z hlediska hudby, ale i módy, která se stala zajímavým obchodním artiklem pro módní firmy. *„Člověk si může dovolit mnohem více, aniž by byl za své jednání a jinakost trestán, a tak roste počet těch, kteří existenci uvnitř nějaké subkultury prožívají jako módní postoj, jenž se jim zrovna líbí, ale brzy může být nahrazen něčím novým.“* (Smolík, 2010, s. 99)

Vztah subkultur k mainstreamu a komerci lze separovat na dvě roviny. Zaprvé, mainstream a komerce tvoří součást subkultury, která se živí hudbou nebo jejím organizováním. Zadruhé se členové subkultur proti mainstreamu vyhrazují, jde o tzv. postoj nebýt konformní s většinou. Například v hip-hopu se mainstreamová část subkultury považuje za výše postavenou nežli underground. Jedinci, kteří záměrně zůstávají v undergroundu, odsuzují postup ke komercializaci, protože být komerční celebritou se vymyká autentičnosti, kterou by umělec měl mít. Jistá forma komerce se však dá využít jako způsob sdělení světu, že se s ním nesmířili a jsou s ním v opozici. Dle vlastních slov

vystupují ze „stáda“ či „šedivé masy“, z konzumu a komerce, chtějí vyčnívat a nepřizpůsobovat se, což mimo jiné dokazuje i jejich vzhled. Dnešní mladá generace obecně zdůrazňuje vlastní individualitu a odpor ke „stádu“. Lze uvést, že individualismus charakterizuje současnou většinovou společnost, což souvisí i s odmítáním komerce a snahou o osobní svobodu. Vzhledem k tomu, že mainstream a individualismus již nestojí v opozici, není lehké rozlišit subkulturu od zbytku společnosti (Kolářová, 2011).

2.3 Subkultura mládeže v současnosti

V současnosti se mluví o tzv. postsubkulturním přístupu ve výzkumu subkultur mládeže. Smolík (2010) uvádí, že tento přístup vychází z faktu, že subkultury mládeže jsou charakteristické komplexnější stratifikací, než jaká byla dříve. V devadesátých letech vzniklo velké množství nových stylů a odnoží, tudíž nebylo možné je považovat za jednotlivé subkultury. Jusko (2007) považuje novodobé subkultury mládeže za nestabilní společenské fenomény. Podle postsubkulturní teorie se od devadesátých let již nedá mluvit o tradičních subkulturách, ale spíše o scénách, stylech, klubové kultuře nebo kmenech.

V minulosti se na subkultury nahlíželo z teoretického hlediska, aniž by se využívaly etnografické metody rozhovoru nebo pozorování, proto bylo třeba změnit úhel pohledu na současné subkultury. Názor na subkultury byl dříve postaven na falešném předpokladu, že všichni její členové sdílejí stejné třídní postavení. Dále se například ignorovala mobilita mezi subkulturami. V dnešní době se obecně považuje koncept subkultury za nadbytečný, protože se setkáváme s velkým množstvím různých stylů a identit. Vytratila se i výraznější opozice vůči dominantní kultuře, neboť sama dominantní kultura se rozpadla na rozmanité životní styly a vkusy. Na rozdíl od moderních subkultur jsou postmoderní subkultury typické individuálním uspokojením převyšujícím skupinové hodnoty (Kolářová, 2011).

Smolík (2010) srovnává moderní éru subkultur s érou postmoderní (viz Tab. 1). Muggleton (in Smolík, 2010) nahlíží na postsubkultury jako na pouhé estetické kódy, na což navazuje Kolářová (2011) a uvádí, že subkulturní styl se nosí pro vzhled a ne pro jeho skryté významy. Dokonce i autenticita ztratila svůj původní význam, protože vlivem médií již v subkulturách nelze najít originál ani čistou inovaci. Každý jedinec si může vybrat subkulturu, která mu vyhovuje a následně ji i vyměnit za jinou.

Tab. 1 Srovnání moderní a postmoderní éry subkultur

Moderní éra	Postmoderní éra
Jasná skupinová identita	Roztříštěná identita
Stylová stejnorodost	Stylová různorodost, rozmanitost
Rigidní dodržování subkulturních hranic	Flexibilní překračování subkulturních hranic
Vysoký stupeň ztotožnění	Nízký stupeň ztotožnění
Členství vnímané jako permanentní	Členství vnímané jako přechodné
Nízký stupeň subkulturní mobility	Přechodná náklonnost k subkultuře
Důraz na přesvědčení a hodnoty	Fascinace stylem a image
Politické vyjádření odporu	Apolitické cítění
Zaměřenost proti médiím, nedůvěra	Pozitivní vnímání médií
Autentické vnímání sebe sama	Vědomost neautentičnosti

Zdroj: Smolík, 2010, s. 82

Smolík (2010) se dále vyjadřuje k mobilitě mezi subkulturami, přičemž poznamenává, že se subkultury mezi sebou prolínají mnohem více než dříve a její členové již nejsou tak vyhranění. Prvky, které byly pro ně charakteristické, jsou teď součástí většinové kultury. Můžeme se setkat i s tím, že se jedinci přidružují k několika subkulturám zároveň, odmítají etiketizaci a vyjadřují jistou alternativní či neurčitou totožnost. Pro zvýšenou mobilitu není pojem subkultura vhodný, lze spíše užívat pojmy jako je scéna nebo kulturní vkus.

3 Subkultura emo

Emo je jedna ze současných subkultur, která bývá dávána do souvislosti s rizikovou mládeží. Přesto, že ji odborníci považují za určitou hrozbu, je v literatuře pouze okrajovým jevem. Publikace jako jsou knihy i časopisy, zmiňující se o subkultuře emo, ji ve většině případů popisují v rámci projevů nejistých adolescentů hledajících sebe sama a toužících se definovat, přičemž jsou tyto základní potřeby často v kontextu s moderními jevy své doby. V současnosti bývá definujícím prvkem fashion a potřeba být tzv. in. To, co původně bývalo určeno hlubokým smyslem, je vyměněno za pouhou vizáž. V jiných případech je popisováno, jak společnost emo vnímá a ne to, jaký jsou nebo co si sami myslí. Není jednoduché uvést pravou podstatu této subkultury, například Šustr (2009, s. 18) říká: „*Ze sociálně-psychologického hlediska jde o výrazně kontroverzní fenomén, jehož charakteristika představuje složitou úlohu.*“

3.1 Vývoj pojmu emo

Pojem emo je zkratkou anglického výrazu *emotional* v překladu emotivní, což reflektuje základní charakteristiku samotných příznivců této subkultury. Heider (2008) uvádí, že emo se poprvé vyskytlo v osmdesátých letech ve Washingtonu jako označení pro emotivní hudbu, která vycházela především z kořenů punku a hardcoru. Jusko (2009) doplňuje, že se tímto výrazem začali označovat fanoušci kapely Rites of Spring, která na svých vystoupeních působila velmi emotivně. Emo styl vznikl na základě zklamání z „amerického snu“, které bylo doprovázeno pocíty zoufalství, apatií, ignorací a někdy až ztrátou víry v budoucnost. Hudba se tak stala prostředkem, díky kterému se jedinci mohli vyrovnávat se způsobenou frustrací. Související hudební styl je nazvaný příznačně, tedy emocore (emotive hardcore) a lze o něm uvažovat jako o tzv. crossoveru, tedy hudebním stylu, který přebírá prvky z jiných již existujících stylů. Buriánek (2011) uvádí, že první emocore kapely vycházely z klasické hardcorové komunity s tím rozdílem, že jejich projev byl méně agresivní, zaměřený na poezii a intelektuální témata. Emocore si mohl dovolit projevy, které punk ani hardcore kvůli pevně daným hranicím netoleroval. Šustr (2009) píše, že postupem času vznikalo více takových kapel, které se zaměřovaly na prožitek hudby a jistou spontánnost svých projevů při veřejných vystoupeních, díky čemuž si brzo našly spousty fanoušků po celém světě. Tímto se spustila druhá vlna emo, kterou můžeme datovat od začátku 21. století, kdy již nešlo pouze o hudební odnož, ale i životní styl. Smolík (2010) dodává, že již od konce devadesátých let se emo styl stal hudebně vágní, ale vyprofiloval se v životní styl s výraznou emotivní atmosférou.

3.2 Charakteristika subkultury emo

Členové subkultury emo sami sebe označují za „emo boys“, „emo girls“ nebo za „emaře“. Součástí jejich životního stylu je především specifická móda, která je odlišuje od většinové společnosti i jiných subkultur. Jedná se například o černé těsné oblečení, někdy v kombinaci s výraznou barvou, dále pak dlouhé, hladké a asymetricky sčesané vlasy s ofinou střiženou na patku, tmavý make-up, který se někdy vyskytuje i u chlapců, doplňkem bývá často piercing, náramky, bezprstové rukavice, nalakované nehty a další (Jusko, 2009). Typickým znakem jsou i pásky se stříbrnými cvočky a placky (odznaky), které bývají umístěny kdekoli na oblečení či doplňcích. Nošeny jsou často vesty, saka, trička s nápisy či infantilními obrázky, tenisové či jiné nátepníky na zápěstí, tenisky značky Converse nebo jim podobné (Smolík, 2010).

Emo je charakteristické citlivostí až přecitlivělostí vůči sobě i okolnímu světu. Samotní „emaři“ jsou spíše uzavřenější, introvertní. Identifikace s tímto stylem je podmíněna vztahovou nebo životní frustrací, pocitem osamění, nepochopení ze strany okolí, intenzivními emocionálními zážitky apod. „Emaři“ jsou většinou přemýšliví, zasnění a často rezignují na životní hodnoty jako je formální vzdělání, pracovní kariéra nebo majetek, to však může souviset s dospíváním jako takovým. Zájmy bývají orientovány na umění, nejčastěji na hudbu a literaturu, v některých případech na výtvarné umění, fotografii nebo film. Pro hudbu je typický zvuk kytar s výraznou melodií, melancholickou náladou a niternými texty. Hudba tedy není prostředkem k dosažení zábavy, ale k zamyšlení (Heider, 2008).

Jusko (2009) uvádí, že emo lze pokládat i za „pouhé“ hledání vlastní identity. Mladí lidé si zkouší různé „masky“ například formou bizarních účesů, nevázané zábavy, napodobováním vizáže nebo chování členů různých kapel i sociálních skupin, které jim nabízí porozumění. V některých případech můžeme sledovat pseudoautenticitu, kterou lze vnímat jako formu vyhýbání se konfrontaci s reálným životem a jeho výzvami. Heider (2008) se zmiňuje o tom, že maska, kterou si mladí v rámci subkultury emo nasazují, může být relativně riziková. Vede nás k tomu fakt, že příslušníky tohoto stylu se stávají velmi mladí lidé, konkrétně i děti ve věku jedenácti nebo dvanácti let. Nejdříve nekriticky přijímají znaky v oblasti oblečení a vzhledu, zanedlouho však také behaviorální standardy jako je smutek nebo introverze. Dospívající jedinec nemusí mít jasno v tom, co je v jeho chování skutečně autentické a co je pouze přijímaným vzorcem chování skupiny. Součástí introverze může být i deprese, sebepoškozování nebo dokonce sebevraždy.

Pro většinu subkultur je typickým znakem nějaké místo střetávání se, pro emo to mohou být například koncerty, festivaly, ale i běžné parky. V současné době však hraje determinující roli virtuální svět, v němž si „emaři“ vytváří vlastní stránky na tzv. profilových serverech. Prostřednictvím osobních profilů mohou navzájem navazovat přátelství, sdílet pocity a postřehy nebo posílat různé vzkazy (Smolík, 2010). Příkladem takových sociálních sítí může být facebook, vampirefreaks, myspace, instagram, tweeter apod.

3.3 „Stará a nová generace“ emo

Emo jako hudební a životní styl nebo i mládežnická subkultura, se s plynoucím časem rozrůstal z USA do dalších zemí, kde přibývali mladí příznivci a fanoušci. Této expanze si všimnul trh, který zareagoval na velkou poptávku. Hudební průmysl následně způsobil, že se z undergroundového stylu stal styl komerční. V jeho středu vznikly kapely jako My Chemical Romance, Lostprophets, Fall Out Boy a další (Smolík, 2010). Buriánek (2008) v publikaci *Kmeny* píše, že „Oldschoolní“ verze subkultury emo byla původně menšinovou záležitostí. První generace emo kapel byla v undergroundu, nemedializovala se, neměla videoklipy ani peníze, aby si mohla dovolit je natočit, přesto však měla malou oddanou fanouškovskou základnu. Emo se pohybovalo na okraji společnosti i na okraji hudby. Nová generace emo kapel má peníze, úspěch i prostor v masmédiích, ne pouze v zinech, jak tomu bývalo dříve. Do širokého povědomí se termín emo dostal jako něco, co vlastně emo není, což zapříčinilo, že se k tomuto stylu původní vyznavači již nehlásí. Jedním ze základních kamenů této dezinterpretace je kapela My Chemical Romance. Ze začátku se k emo nehlásila, ale jednalo se o hudbu pro outsidersy, jimiž byly i příznivci emo. Stalo se to výborným marketingovým tahem vzhledem k tomu, že takových jedinců je velké množství a mají velkou kupní sílu. Emocionálnímu punku či hardcoru byl tímto konec, emo se spojilo s prvky popu. Buriánek (2008, s. 370) se k tomu vyjadřuje takto: „*S trochou nadsázky se dá říci, že emoscéna současnosti je největší rokenrolovej švindl v dějinách punkový hudby.*“ Kořeny subkultury emo ignorují i další hudební odnože. Lze říci, že existuje celá scéna parazitující na jejím základu. Vlček (in Buriánek, 2008, s. 370) k tomu dodává: „*Všechny ty Motionless in White a podobný kapely, a to jsou v podstatě deathmetalový party, který si všimly, že když budou vypadat v uvozovkách emařsky, budou mít tenhle „burtonovskej image“ - budou hodně potetovaný, mít kruhy v uších, patky a hodně barevný roztrhaný trička, budou úspěšní. Tím se naprosto zprznil hudební aspekt emo a moderní emaři poslouchají vlastně deathmetal.*“ V současnosti je image důležitější než hudba. Image a kontroverze hudbu prodává, není již důležité, co kdo hraje, ale jak přitom vypadá. Válek (in Buriánek,

2008) doplňuje, že emo je hudba, která nejde dělat mainstreamově a přitom být opravdu emo. Aby tím skutečně byla a šlo jí věřit, je třeba atmosféra, opravdové emoce a to lze pouze v malém hudebním klubu. Mezi takové kapely můžeme zařadit české Esazlesa.

Dnešní emo příznivci nejsou produktem emo scény, ale dezinterpretace, která se začala projevovat zhruba okolo roku 2005. Dostali se omylem k trendu, který je do velké míry vizuální. Žádná komunita si ale nepřizná, že je postavena pouze na specifickém vzhladu, je třeba stanovit nějaké typické znaky, například místo, kde se bude střetávat, to, co bude mít ráda a co naopak mít ráda nebude, nějaká pravidla chování apod. „Emaři“ mají víc nežli společný vzhled, ale je velmi těžké konkretizovat, o co v podstatě jde (Buriánek, 2008).

Heider (2008) se zmiňuje o tom, že spousta lidí odstupuje od vnějších projevů této subkultury. Rezignují na její sebedefinování a často kritizují „nepravé emare“, kteří přebírají pouze vnějšíkové charakteristiky, jako je vizáž a přehnaný smutek, čímž zkreslují celkový obraz ema. Jestliže jedinec zůstává, důvodem bývá převážně hudba, do které sám často přispívá.

4 Možná rizika související s příslušností k subkultuře emo

Dospívání bývá doprovázeno dlouhotrvajícími pocity nejistoty a smutku, který může mít různé příčiny, ale vždy je velmi silně prožíván. Hudba spojená s emo tyto pocity odráží, ale lze říci, že i bez této subkultury by si dospívající podobnou hudbu našli (Heider, 2008). Kvůli reflektování negativních emocí, je emo často spojováno s určitými projevy rizikového chování. Pod pojmem rizikové chování, dle Miovského (2010), si lze představit takové chování, v jehož důsledku dochází k evidentnímu nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost.

Rizikové chování u dospívajících představuje poměrně široký pojem. Mladí lidé si obvykle nepřipouští následky svého chování, což přináší do jejich života mnohé komplikace. V následujícím textu je přiblíženo několik projevů tohoto chování, které mohou být pro danou subkulturu charakteristické.

4.1 Sebepoškozování

Sebepoškozování je pro subkulturu emo příznačným rizikovým jevem. Je třeba říci, že tento problém skutečně lze spatřit v životních příbězích příznivců této subkultury, ta však sama o sobě hraje pouze doprovodnou roli, nikoli roli determinující (Heider, 2008). V masmédiích bývá emo často dáváno do kontextu s řeznými ranami na ruku, přičemž za jeden z nejčastějších možných spouštěčů tohoto jednání bývá označována hudba, která jedince má eventuálně nabádat k depresivnímu smýšlení a autoagresi. Hudba skutečně může vytvářet jistý rámec prožívání, avšak jeho důsledky v reálném světě musíme hledat jinde než v ní samotné.

Termín sebepoškozování lze definovat jako: „*chování bez vědomého a cíleného záměru zemřít, jehož důsledkem je poškození tělesné integrity.*“ (Koutek, Kocourková, 2003, s. 73) Hartl a Hartlová (2010) ho definují jako dobrovolné poškození vlastního těla bez sebevražedného úmyslu, přičemž je zpravidla zaměřeno na úlevu od nesnesitelných emocí. Sobotková (2014) uvádí, že se sebepoškozování objevuje napříč věkovým spektrem, mezi muži i ženami, ale nejčastěji ji lze spatřit u adolescentů kolem čtrnáctého věku života, u kterých není zjevná žádná psychopatie. U poruchy chování spojené s automutilačním jednáním jde o autoagresi, která je opakovaná a vyskytuje se jako součást reakce na skutečnou nebo pomyslnou zátěž. Fyzické sebepoškození je spojováno s pocity úlevy od napětí, zlosti nebo úzkosti.

Sebepoškozování můžeme členit do třech následujících kategorií:

- a) Závažná automutilace – Tento typ sebepoškozování je nejextrémnější a zároveň nejméně častý. Může vést k trvalému zmrzačení. Jedná se například o kastraci, amputaci končetiny apod. Je spojena s psychotickými stavy či akutní intoxikací.
- b) Stereotypní automutilace – Představuje fixované a často rytmické vzorce chování. Příkladem je bušení hlavou nebo kousání se do prstů či paží, nejčastěji v kontextu s mentální retardací či autismem.
- c) Povrchová nebo mírná automutilace – Jedná se o nejčastější formu sebepoškozování, která nemá závažnější charakter. Dále se dělí na sebepoškozování kompulzivní a impulzivní (Platznerová, 2009).

Setkáváme se s několika způsoby sebepoškozování, které uvádí Koutek a Kocourková (2003) v nadcházejícím textu:

- a) Automutilace – Jde o sebepoškození v kontextu nejčastěji s psychotickými poruchami. Automutilace bývá zaměřena proti určitým částem těla a symbolicky vyjadřuje jisté pocity viny a sebepotrestání při těžké depresi. Může se projevit při zátěžových situacích, například ve vězení, nedobrovolné hospitalizaci apod.
- b) Sebepoškozování – Jde o termín spojovaný s vědomým, záměrným a často opakovaným jednáním. Nejčastěji se můžeme setkat s řezným poraněním kůže, dále i se sebepoškozením formou popálení a to například cigaretou nebo zapalovačem.
- c) Syndrom záměrného sebepoškozování – Tento termín představuje širší pojetí sebepoškozujícího chování u poruch osobnosti nebo u pacientů s poruchami příjmu potravy či závislých na návykových látkách.
- d) Syndrom pořezávaného zápěstí – U jedinců, u kterých dominuje sebepoškozování formou řezání se do zápěstí nebo předloktí, se používá tento termín. Často se můžeme setkat s tím, že se daní jedinci snaží s řezáním přestat, ale ve snaze se ovládnout prožívají napětí, dysforii a vztek.
- e) Předávkování léky – Jde o opakované užívání léků v nadměrném množství bez zřetelného suicidálního záměru.

Sobotková (2014) uvádí, že v současné době je poměrně mnoho různých subkultur mládeže spojováno se záměrným sebepoškozováním, přičemž mezi ty nejčastější patří právě emo. Jde o častý stereotyp asociovaný s touto subkulturou. Existují dokonce rady na internetu jak se stát emo, napsané s velkou pravděpodobností ironicky, avšak mnoho adolescentů je vzalo vážně a doslova se jimi řídí. Můžeme se v nich mimo jiné dočíst, co by

správný „emař“ měl nosit za oblečení a že by si měl decentně schovávat jizvy na pořezaném zápěstí.

Sebepoškození k emo přidružuje i Jusko (2009), který uvádí, že rizikovým faktorem vzniku sebepoškození u příznivců emo je například věk, osobnostní a vztahové problémy, traumatické zážitky nebo depresivní stavy. Kriegelová (2008) k tomuto tématu přispívá tím, že udává, že dle dosavadních průzkumů je záměrné sebepoškození časté u subkultury emo a gothic. U Gothic není prokázáno, že je sebepoškození atributem příslušnosti, ale u emo jde prý o doporučený neoficiální atribut. Šustr (2009) píše, že někteří mohou sebepoškození pouze napodobovat, v takovém případě jde o pózu, která se dá zpozorovat u mladých lidí s tzv. zhoubným (maligním) narcizmem. Válek (in Buriánek, 2008, s. 374) hovoří o sebepoškození jako o zavedeném dogmatu, které je pouze povrchním pohledem na věc. Všichni „emaři“ nejsou depresivní povahy, tudíž nelze sebepoškození s touto subkulturou natolik spojovat. Lze to shrnout následujícími slovy: ne každý, kdo je emo se sebepoškozuje, stejně jako ne každý, kdo se sebepoškozuje je emo.

4.2 Sebevražedné chování

Sebevraždy a sebevražedné chování jsou podobně jako sebepoškození chápány jako typický rizikový projev chování příznivců subkultury emo. Na internetu lze snadno najít tzv. emo pravidla, dle kterých by se tato subkultura měla řídit. Mimo jiné se můžeme dočíst, že by se každý „emař“ měl alespoň jednou za život pokusit o sebevraždu. S velkou pravděpodobností lze konstatovat, že tato samozvaná pravidla jsou výtvozem někoho, kdo se snaží emo pouze zesměšnit. Jedná se však o značné riziko, kterému by především ti nejmladší zástupci subkultury mohli snadno podlehnout.

Sebevražednost je velmi závažným problémem, který je centrem zájmu v řadách odborníků. Lze na ni nahlížet z pohledu medicínského, psychologického, filosofického, etického, sociologického nebo právního. Sebevražedné nebo také suicidální projevy zahrnují takové chování, na kterém se podílí aspekty behaviorální, kognitivní, emoční a interpersonální (Koutek, Kocourková, 2003).

Česká republika patří k zemím s nejvyšším výskytem sebevražednosti. Může to být zapříčiněno geografickou polohou i společenskopolitickou situací. Z teritoriálního hlediska je zajímavé, že se tento jev nekryje s výskytem sociálních deviací, nepostihuje tedy převážně velká města nebo průmyslové regiony, což nám napovídá, že etiologie sebevražedného chování nesouvisí pouze se společenskými poměry (Kraus, 2010).

Od devadesátých let můžeme pozorovat nárůst úrovně výskytu sebevraždy. Do roku 2003 se od té doby sebevraždnost zvýšila až 700 krát. Od let sedmdesátých vnímáme značný nárůst i u dětí a mladistvých, v celosvětovém kontextu se Česká republika dokonce pohybuje ve statistice na prvních pěti místech. Ročně z důvodu sebevraždy umírá okolo 70-80 dětí a mladistvých, přičemž většinou jsou všechny tyto suicidální činy účelové a demonstrativní (Kraus, 2010).

Suicidální chování se vyskytuje u dětí, adolescentů i dospělých v několika následujících formách:

- a) Suicidální myšlenky – S myšlenkou, co by bylo, kdyby člověk nebyl, byl za život konfrontován skoro každý člověk. Tyto myšlenky jsou typické především pro období dospívání a většinou v nich chybí tendence k realizaci.
- b) Suicidální pokus – Jde o veškerý život ohrožující čin s úmyslem zemřít, s tím, že k úmrtí nedojde.
- c) Suicidium – Suicidium je každý záměrný sebepoškozující akt, při němž si osoba, která se ho dopouští, nemůže být jista, zda jej přežije (Koutek, Kocourková, 2003).

Sebevraždy jsou podmíněny rizikovými faktory, mezi které patří například psychická onemocnění, dřívější suicidální pokusy, alkoholismus v rodině, odloučení od rodiny, poruchy chování, zneužívání alkoholu nebo drog, sociální izolace, neuspokojivé školní výsledky, špatné vrstevnické vztahy, depresivní tendence apod. Z hlediska ročních období je nejrizikovější jaro a podzim, z pohledu genderu jsou ve větším riziku muži a to zvláště starší mladiství (Koutek, Kocourková, 2003).

U dětí a adolescentů je zapotřebí brát zvláštní zřetel na jejich kognitivní a emocionální vyspělost, charakter emocí a afektů, způsoby adaptace, obranné mechanismy, interpersonální vztahy, psychosexuální vývoj, zkušenosti s nemocí a smrtí, traumatické zkušenosti a další (Koutek a Kocourková, 2003).

4.3 Šikana

Šikana je dalším rizikovým jevem, který s emo neodmyslitelně souvisí. Jedinec v rámci této subkultury bývá natolik odlišný od svých vrstevníků, že nimi může být ostrakizován nebo dokonce fyzicky napadán. Nejčastěji se setkává s šikanou v prostředí školy, tím však tento druh násilí nemusí být u konce. Kolář (2001, s. 17) říká: „*Šikanování je všudypřítomné a může nás doprovázet celý život. Začíná v rodině mezi sourozenci, pokračuje ve školce a dalších školách (bullying), zájmových skupinách, na vojně,*

v zaměstnání (mobbing), v partnerských vztazích (domestic violence), v nemocnicích, například psychiatrických, mezi nájemníky domu a končí třeba týráním seniorů v rodině nebo v domově důchodců.“

Termín šikana lze definovat jako jakékoliv chování se záměrem ublížit jedinci nebo ho zastrašit. Jde o cílené a ve většině případů opakované užití násilí, které zahrnuje fyzické útoky jako je bití, vydírání, poškození věci druhé osobě, ale i nadávky, pomlavy, vyhrožování či ponižování (Metodický pokyn MŠMT, 2014, online). Vágnerová (2009) popisuje šikanu jako úmyslné a opakované fyzické i psychické ubližování vedené silnějším jedincem proti jedinci slabšímu. Většina lidí si pod pojmem šikana mylně představí formu fyzického násilí, aniž by si uvědomili, že její prvotní projevy jsou povahy psychického násilí. Oběť je zesměšňována, čelí nadávkám, pomluvám a intrikám. Šikanující (agresor) dává jasně najevo, že se šikanovaného štítí, odsedává si od něj, bere mu věci.

Švarcová (2009) uvádí dělení šikany, které je odstupňováno do čtyř stádií:

- a) Ostrakizmus – jde o skryté stádium šikany, která se projevuje především sociální izolací oběti, pomluvami a intrikami.
- b) Fyzické násilí a ponižování – můžeme sem zařadit bití, zavírání do popelnic apod.
- c) Psychické ponižování a vydírání – oběť bývá nucena k posluhování, k obnažování, je veřejně zesměšňována a ponižována.
- d) Materiální násilí – poslední stádium šikany je charakteristické vydíráním oběti, ničením jejího ošacení a osobních věcí.

Šikana mívá i určité fáze vývoje. Nejdříve se jedná o psychickou agresi včetně ostrakismu, která bývá následována agresí fyzickou, kdy se oběť stává jakýmsi ventilem agresora. Ve třetím stádiu dochází k vytvoření jádra agresorů, kteří tyranizují oběť. Ve čtvrtém stádiu přijímá většina normy agresorů, které se stávají nepsaným zákonem. Násilí tak nabývá velkých rozměrů a i mírní žáci se chovají krutě. Poslední stádium je stádiem totality, tedy dokonalé šikany. Agresoři ztrácejí zábrany a normy přijímají všichni členové skupiny. Běžně se vytvářejí dvě skupiny, otrokáři a otroci (Švarcová, 2009).

Negativní důsledky šikany jsou nejvíce pozorovatelné na oběti, u které se objevují na několika rovinách, konkrétně na rovině fyzické, psychické i sociální. Mezi fyzické důsledky můžeme zařadit totální vyčerpání organismu, které může způsobit vznik psychosomatických onemocnění. K psychickým následkům patří frustrace a deprivace v oblasti uspokojování psychických a sociálních potřeb. Strach, kterým oběť trpí, může způsobit poruchy spánku, pocit permanentního vyčerpání, což může ovlivnit například školní prospěch dotyčného. Sociální dopady jsou charakteristické negativním přístupem ke

škole případně i jiným sociálním skupinám. Důsledkem může být i zhoršená schopnost komunikace nebo navazování a udržování sociálních kontaktů (Jusko, 2009). Nejzávažnější následky jsou u obětí čtvrtého až pátého stupně šikanování. Dotýkají se celé její osobnosti a ve spoustě případů mají celoživotní charakter. Oběti pokročilých šikan mají tendence od všeho uniknout, vzdát se a skrýt se, v nejhorších případech řeší svojí situaci sebevraždou (Kolář, 2001).

4.4 Kyberšikana

Internet, zdroj rychlých informací, je v současné době neodmyslitelnou součástí života většiny lidí. Dospívající ho používají ke každodenní komunikaci mezi svými vrstevníky, avšak spousta z nich si neuvědomuje rizika, která přináší. Jedním z těchto rizik je i fenomén zvaný kyberšikana. Jedná se o druh šikany využívající elektronických prostředků, jako jsou mobilní telefony, notebooky, e-maily, internet, blogy apod. Stejně jako klasická šikana je i kyberšikana spojena s příznivci subkultury emo, protože násilí proti nim vyvíjené se lehce přenáší z reality do kyberprostoru.

Jde o problém sužující řady zemí, z nichž mnohé již přijaly nové zákony a různá bezpečnostní opatření. Kyberšikana má širokou škálu projevů. Člověku mohou být ukradeny jeho osobní údaje, jeho počítač může být infikován viry, mohou mu být zasílány agresivní, urážlivé nebo výhružné zprávy, nebo může být zesměšněn na webových stránkách formou karikatur, sloganů, vtipů, fotek či videí (Vágnerová, 2009).

Černá (2013) uvádí, že kyberšikana je často prostředkem odplaty, kdy oběť tradiční šikany se chce anonymně pomstít agresorovi. Tento akt je často vnímán jako pouhý žert nebo legrace, agresori si neuvědomují, jakou újmu mohou oběti způsobit, obhajují sami sebe výroky typu „Nechtěl/a jsem mu/jí ublížit“. Nejčastějším důvodem k tomuto typu agrese bývá potřeba prosadit se nebo zasednout si na někoho, dále získání pozornosti druhých, potřeba cítit se lépe nebo mít možnost být někdo jiný, což souvisí s typickou příležitostí, kterou online prostředí nabízí, tedy být anonymní a zdánlivě nedotknutelný.

Charakteristika oběti kyberšikany se výrazně neliší od oběti šikany klasické, jediným rozdílem je existence vyšší pravděpodobnosti, že bude oběť vykazovat známky agresivního chování či porušování pravidel a celkově problémového chování. Je to způsobeno tím, že v kyberprostoru se agresor může snadno stát obětí (Černá, 2013). Dopady kyberšikany jsou často mnohem vážnější než dopady tradiční šikany. Na jednu stranu se může zdát, že mnohem vážnější je střetnutí „face to face“, ale pravdou je, že v mnoha případech je šikana ve virtuálním světě hůře snesitelná. Oběti se můžou vysmívat stovky lidí pouze na

základě jedné fotky či videa. Jedinec zpravidla cítí pocity jako je vztek, bezmoc, smutek, strach, stud nebo bezradnost. V horších případech jsou dopady přetrvávajícího rázu, který je podmíněn stresem a následným vznikem psychosomatických problémů, úzkostných stavů či depresí. V ojedinělých případech může kyberšikana skončit i sebevraždou oběti (Dědková, Macháčková, 2013).

5 Výzkumné šetření zaměřené na názory mládeže na subkulturu emo

Nadcházející kapitola se věnuje výzkumnému šetření, které bylo provedeno v rámci této bakalářské práce a které současně vychází z výzkumného šetření prezentovaného na konferenci Studentská Sociália 2014 v příspěvku s názvem *Rizikové chování subkultury emo*.

Empirická část bakalářské práce je zaměřena na příznivce subkultury emo, jejich názory a zkušenosti. V kontrastu s tím, bylo empirické šetření v rámci zmíněné konference mířeno na širokou veřejnost a její náhled či vztah k emo.

V následujícím textu si představíme obě výzkumná šetření, přičemž pozornost bude a priori věnována výzkumnému šetření vztahujícímu se k příznivcům této subkultury.

5.1 Cíl výzkumného šetření

V teoretické části bakalářské práce se čtenář mohl seznámit s psychosociálním vývojem mládeže, problematikou subkultur, konkrétně subkulturou emo, a se souvisejícími projevy rizikového chování, které tuto věkovou kategorii v rámci dané subkultury determinují.

Výzkumná část práce má za hlavní cíl získat prostřednictvím současných i bývalých příznivců emo potřebné informace o jejich subkultuře, čímž dojde k popsání a prohloubení dané problematiky a případně osvětlení určitých souvisejících témat. Výzkumná metoda bude využita i k eventuálnímu potvrzení či vyvrácení názorů společnosti na tuto subkulturu, které byly získány ve výzkumném šetření prováděném v rámci příspěvku prezentovaného na konferenci Studentská Sociália 2014.

K naplnění hlavního cíle byly vytvořeny cíle dílčí, které jsou stanoveny následovně:

- Zjistit zda k participaci do této subkultury přispívají jedinci psychické dispozice.
- Zjistit jaký mají příznivci subkultury emo vztah ke společnosti.
- Zjistit zda mají daní informanti specifický důvod ke vstupu do této subkultury.
- Zjistit jaká je hlavní myšlenka subkultury emo.
- Zjistit jaký je rozdíl mezi undergroundem a mainstreamem v emo.
- Zjistit jakou mají informanti zkušenost s rizikovými projevy chování, konkrétně se sebepoškozováním, sebevraždou a šikanou.

5.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Pro účely této bakalářské práce byl vybrán deskriptivní neboli popisný typ výzkumného problému. Gavora (2000) popisuje vedle tohoto typu výzkumného problému i typ relační a kauzální. Deskriptivním typem si obvykle pokládáme otázku „jaké to je?“,

zjišťujeme a popisujeme jistou situaci, stav nebo výskyt určitého jevu. Takovýto výzkum obvykle používá výzkumnou metodu pozorování, škálování, dotazníku či interview.

Na základě zvoleného typu výzkumného problému a stanovení výzkumného cíle byl formulován výzkumný problém následovně: „*Jak lze charakterizovat subkulturu emo a jejího příznivce?*“

Vytvořením výzkumného problému vznikl prostor pro vytvoření čtyř výzkumných otázek, které daný výzkumný problém blíže specifikují:

- Jak se příznivci subkultury emo vnímají v kontextu vybraných psychosociálních faktorů?
- Jaký je vztah příznivců emo ke společnosti?
- Jak se v rámci této subkultury vymezuje konkrétní jednatel?
- Jak je subkultura emo vymezována jejími příznivci?

Z výzkumných otázek se dále transformovaly otázky tazatelské (Tab. 2), které sloužily ke konkrétní situaci oslovování informantů.

Tab. 2: Transformace výzkumných otázek v otázky tazatelské

Výzkumný problém	Výzkumné otázky	Tazatelské otázky
Jak lze charakterizovat subkulturu emo a jejího příznivce?	Jak se příznivci subkultury emo vnímají v kontextu vybraných psychosociálních faktorů?	Prožíval jsi někdy krizi spojenou s hledáním sebe sama?
		Považuješ se za citlivou či přecitlivělou osobu? Je tvá emocionalita stabilní?
		Míváš psychické problémy, popřípadě reaguješ hůře na náročné životní situace? Trpíš pocity méněcennosti?
		Jsi introvert či extrovert?
		Jaká je tvoje sexuální orientace?
		Jaký máš vztah se svojí rodinou?
	Jaký je vztah příznivců emo ke společnosti?	Jaký má podle tebe společnost vztah k odlišujícím se skupinám,

		jako jsou subkultury a podobně?
		Jaký máš konkrétně ty vztah k subkulturám?
		Jaký máš názor na většinovou společnost?
		Jak bys popsal svůj životní styl?
	Jak se v rámci této subkultury vymezuje konkrétní jednatel?	V kolika letech jsi byl emo, případně od kolika let se za emo považuješ?
		Jak u tebe postupovala identifikace s touto subkulturou?
		Co konkrétně pro tebe emo znamená?
	Co pro tebe znamená hudba?	

5.3 Charakteristika výzkumné metody

Bakalářská práce a její empirické šetření bylo z velké části ovlivněno již zmíněným příspěvkem v rámci konference Studentská Sociália 2014, konkrétně tématem *Rizikové chování subkultury emo*. Toto téma bylo zvoleno záměrně, mělo být pro bakalářskou práci pilotáží. Dle Gavory jen málokterý výzkumník začíná při prvním vstupu do terénu s výzkumem naplno, nejdříve si některé věci ověří, čímž předejde chybám nebo ztrátám (Gavora, 2000). V následujícím textu si proto nejdříve popíšeme metodologii pilotáže a až poté výzkumné šetření vztahující se k samotné bakalářské práci.

Pilotáž

Výzkumné šetření v rámci příspěvku z konference Studentská Sociália 2014 mělo za cíl zjistit, jak veřejnost vnímá příznivce subkultury emo, tedy stanovit, jak se k dané subkultuře staví většinová společnost a jaký má názor na jejího sympatizanta. K naplnění účelu této práce byl zvolen kvantitativní přístup, který umožňuje oslovit velké množství lidí a tím získat objektivní výsledek, který lze případně generalizovat.

K získání potřebných informací byla zvolena metoda dotazníku, přičemž dotazník nesl název *Pohled společnosti na rizikové chování subkultury emo*. Dotazníky byly

předkládány respondentům v elektronické podobě, šlo tedy o náhodný výběr respondentů. Dotazník byl rozdělen na dvě části, přičemž první část se zabývala zařazením respondenta do určité sociální skupiny a druhá část byla orientována na názory respondentů na subkulturu emo a konkrétní rizikové projevy s emo související. Celkem bylo položeno 20 otázek, které zodpovědělo 200 respondentů.

Pro účely této bakalářské práce není třeba probírat všechny položky, které byly v dotazníku uvedeny, příkladem si uvedeme jen ty stěžejní a zbytek si pouze shrneme. Na dotazník odpovídaly v drtivé většině ženy, procentuálně vyjádřeno se jednalo o 81 %. Z první části dotazníku vyplynulo, že v 78 % odpovídali na položky jedinci ve věku od 18 do 26 let, v necelých 19 % pak jedinci ve věku od 13 do 17 let. S touto věkovou kategorií pak souvisela i další položka, z které vyšlo najevo, že 89 % dotazovaných v současné době studuje, přičemž 23 % z respondentů má ukončené základní vzdělání a 69 % má již ukončené středoškolské vzdělání. Na základě těchto informací, které pilotáž přinesla, je bakalářská práce zaměřena pouze na mládež, již ne na všechny věkové kategorie, na které se orientovala práce v rámci konference Studentská Sociália 2014.

V druhé části dotazníku byly položky směřovány na pohled a názor veřejnosti na subkulturu emo obecně, následně i na rizikové chování, zejména sebepoškozování a suicidium. K všeobecným postojům společnosti lze uvést, že 95,5 % respondentů uvádí, že ví, co znamená výraz emo a ve 46,5 % dokonce někoho z této subkultury znají. Dále 78 % respondentů uvádí, že se jim nelíbí vzhled subkultury emo, 70 % se nelíbí jejich postoje a názory, přičemž 22 % nemohlo posoudit z důvodu neznalosti a zajímavé je, že ani jeden respondent neuvedl, že by se mu jejich postoje a názory líbily. Většina, tedy 75,5 % respondentů, si není vědoma toho, kde jsou základy této subkultury, pouze 24,5 % z dotázaných to pravděpodobně ví. Mezi nejdůležitější položky obsažené v dotazníku patří následující „*Myslíte si, že jde o pouhou pózu nebo životní styl?*“. 40 % respondentů uvedlo, že se dle jejich názoru jedná o pózu, 23,5 % si myslí, že jde o životní styl, stejné procento dotazovaných uvedlo, že nemohou posoudit a 13 % napsalo vlastní názor, mezi kterými se nejčastěji objevovalo „*jak kdo*“, „*mainstream = póza*“, „*má to být životní styl, ale v současnosti je to póza*“ apod. Na položku „*Myslíte, že mají psychické problémy?*“ odpovědělo 6 % respondentů určitě ano, 54 % spíše ano, 21 % spíše ne, 3 % určitě ne a 16 % uvedlo, že nemohou posoudit. V další položce se ukázalo, že ve většině případů, tedy 46 %, přisuzuje společnost psychické problémy pocitům méněcennosti, v 12 % přisuzuje vinu rodině, v 7 % psychické poruše. Opět se objevilo dost odpovědí vztahujících se k neznalosti respondentů, kteří nemohli problematiku posoudit, někteří však vyjádřili svůj

názor slovně: „*dělají, že to mají*“, „*všechno se vším souvisí*“ apod. Další položka dotazníku zněla „*Jaká je podle Vás sexuální orientace u většiny emarů?*“, odpovědi jsou v celku zajímavé, nejspíš jsou však jako všechny ostatní vztaženy ke vzhledu, kterým se subkultura prezentuje. Vyšlo najevo, že si 53 % respondentů myslí, že se převážně jedná o heterosexuály, 6 % si myslí, že jde o homosexuály a 41 % uvedlo, že dle jejich názoru je většina „*emarů*“ orientace bisexuální. V dotazníku byly dále položky, které kladly otázky související se sebepoškozováním a suicidiem. První takováto položka zněla „*Myslíte si, že se emari sebepoškozují?*“ a odpovědi byly následující: 9,5 % odpovědělo určitě ano, 49 % spíše ano, 18 % spíše ne, 1,5 % určitě ne, 12 % nemohu posoudit a 10 % napsalo svůj názor slovy: „*jak kteří*“, „*jen pozěří*“, „*ano, ale jako jiní lidi nepatřící do této subkultury*“ atd. Z následující položky se dozvídáme, že 33,5 % respondentů se setkala s „*emarem*“, který se sebepoškozoval. Na základě položky tážající se na suicidium vyšlo najevo, že 28 % dotazovaných se setkala s „*emarem*“, který se pokusil o sebevraždu, a 21,5 % dokonce uvedlo, že znali někoho, kdo sebevraždu spáchal. Nelze však tyto výsledky zobecňovat na širší společnost, protože je pravděpodobné, že se dotazník dostal pouze do určité lokality, ve které nějaký příznivce subkultury emo spáchal sebevraždu, a tím tak došlo ke zkreslení výsledků. K problematice sebepoškozování a sebevražednosti se v dotazníku vztahovala ještě jedna otázka zjišťující důvody k tomuto jednání, které jsou dle společnosti nejpravděpodobnější. 71,5 % respondentů uvedlo, že tím řeší své problémy, 36 % uvedlo, že tím chtějí upoutat pozornost nebo být zajímavý, 12 % si myslí, že si toto rizikové jednání chtějí prostě vyzkoušet, 15 % udává, že je to způsobeno vlivem médií, 9 % se domnívá, že je k tomu nutí jiní „*emari*“ a 7 % uvedlo jinou odpověď, například: „*infikují se ideologií subkultury*“, „*nevím*“, „*nemají pro co žít*“ a tak podobně.

Z výsledků dotazníku jsme se dozvěděli, že majorita společnosti uvádí, že subkulturu emo zná, avšak ve většině případů se jim nelíbí jak vzhledově, tak v případných názorech nebo postojích. V protikladu k tomuto zjištění stojí fakt, že hodně respondentů odpovídalo „*nemohu posoudit*“, čímž dali najevo, že o určitém jevu v kontextu se subkulturou emo neví nebo nemají dostatečné zkušenosti, aby mohli subjektivně odpovědět. V jiných případech se mnoho lidí shodlo na určitých tvrzeních, například více než polovina respondentů si myslí, že mají „*emari*“ psychické problémy a to především z důvodu méněcennosti. Dále si skoro polovina dotázaných myslí, že jsou tito příznivci jiné orientace nežli heterosexuální a opět více než polovina si myslí, že se většina z nich sebepoškozují.

Práce *Rizikové chování subkultury emo* byla hodnocena velmi kladně, a dokonce vyhrála první místo v celkovém ocenění prezentovaných příspěvků na konferenci Studentská

Sociální daný rok. Motivace z mé strany byla proto velmi posilněna, což vedlo k rozhodnutí rozšířit výzkumné šetření o hledisko kvalitativní, zaměřené přímo na jedince, kteří se v této subkultuře pohybují. Výsledky, které byly v dotazníkovém šetření získány a hlubší prostudování problematiky subkultury emo, mi pomohly při stanovení výše zmíněného výzkumného problému a výzkumných otázek.

Vlastní empirické šetření

Pro výzkumné šetření v této bakalářské práci byl zvolen kvalitativní přístup především kvůli výzkumnému cíli a povaze zkoumaného souboru. Jak uvádí Gavora (2000, s.31): „... výzkumník v kvalitativním výzkumu se snaží o sblížení se zkoumanými osobami, o proniknutí do situací, ve kterých vystupují, protože jen tak jim může rozumět a může je popsat.“

Kvalitativní přístup shledávám vhodnější v porovnání s kvantitativním, především z toho důvodu, že jestliže chceme získat nezbytné údaje pro hlubší poznání subkultury emo, tak jsou zapotřebí výpovědi samotných příznivců, kteří jsou schopni ji popsat na základě svých osobních zkušeností. Cílem práce není získat velké množství informací od velkého vzorku lidí, ale proniknout hlouběji do zkoumané problematiky a případně odpovědět na otázky, které jsou často spekulovány nebo chybně zodpovídaný. Tato výzkumná strategie je příhodnější i proto, že má dotazovaný dostatečný prostor pro své vyjádření a výzkumník může do průběhu více zasahovat a případně se doptávat. Výsledky z tohoto typu šetření však nelze zobecňovat, ale poskytují nám autentický náhled do života, myšlení či názorů dotazovaných jedinců.

Miovský (2006) uvádí termín kvalita jako jakost, hodnotu nebo souhrn vlastností, z kterých se dozvídáme potřebné informace o předmětu našeho zájmu. Prvními klíčovými termíny souvisejícími s kvalitou, tedy s kvalitativním přístupem, jsou jedinečnost a neopakovatelnost. Tento přístup se tedy nesnaží vyhnout fenoménům, které mohou jedinci vnímat velmi odlišně, v různých kvalitách a rovinách. Podobně o tomto přístupu hovoří i Chráska (2006), který ke kvalitativnímu výzkumu dodává další princip, dynamiku. Vychází z fenomenologie, která zdůrazňuje subjektivní jednání lidí a připouští výskyt více realit.

Realizace výzkumného šetření byla provedena formou rozhovoru neboli interview. Slovo interview je složeno z anglického *inter*, což znamená „mezi“, a *view*, které se překládá jako „názor“ nebo „pohled“. V podstatě jde tedy o mezilidský kontakt (Gavora, 2000). Z terminologického hlediska označuje termín interview takový rozhovor, který je moderovaný, prováděný za určitým cílem a účelem výzkumné studie. Klasické interview,

tedy takové, které je prováděno „face to face“, se pak rozděluje do tří základních skupin dle míry strukturace. Rozlišujeme interview nestrukturované, polostrukturované a strukturované (Miovský, 2006).

Pro výzkumnou část bakalářské práce byl vybrán rozhovor polostrukturovaný, kterým se rozumí kompromis mezi strukturalizovanou a nestrukturalizovanou podobou rozhovoru. Miovský (2006) uvádí, že si při výběru tohoto typu interview tazatel vytváří určité schéma, které je pro něj závazné, a přičemž tímto schématem obvykle specifikuje okruhy otázek, které pak informantům pokládá. Reichel (2009) dodává, že tazatelské otázky mohou být do jisté míry modifikovány, avšak probrány veškeré. Výhodou je také možnost kladení doplňujících otázek, které rozpracovávají téma do takové hloubky, která je pro splnění cílů práce zapotřebí.

Metoda rozhovoru umožňuje volnost a jistou pružnost, proto se nejčastěji používají otevřené otázky, vedle kterých pak v pozadí stojí otázky polouzavřené a uzavřené (Gavora, 2000). Proto i v této práci byly použity právě otevřené otázky, které byly často doptávány otázkami doplňujícími a to především v takových případech, kdy informant nebyl dostatečně výřečný a jeho odpověď by byla nic neříkající a poté i v případech, kdy informant potřeboval pro představu odpovědi dostat konkrétnější otázku. Všichni dotazovaní dostávali stejné předem připravené tazatelské otázky, jejichž pořadí bylo bez problému dodržováno, avšak docházelo k občasnému prolínání odpovědí.

5.4 Výzkumný vzorek

Na základě samostudia o psychosociálním vývoji mládeže a následně o subkulturách, které jsou s mládeží spojeny, jsem se rozhodla vést interview přímo s příznivci subkultury emo, přičemž jsem se orientovala pouze na věkovou kategorii od 18 let do 26 let. Přestože je velké množství „emařů“, kteří ještě nedosáhli věku 15 let, rozhodla jsem se stanovit spodní věkovou hranici až dovršením zletilosti hned z několika důvodů. Lze předpokládat, že jedinec starší 18 let má již dostatek zkušeností a zároveň specifické osobní názory či postoje ke společnosti a problematice subkultur obecně tak, aby je dokázal interpretovat v rámci vedeného interview. Dalším důvodem byla skutečnost, že v období puberty dochází k bouřlivému hledání sebe sama, a proto může být v mnoha případech participace k jisté subkultuře pouze otázkou aktuální potřeby, ne však skutečné přetrvávající identifikace. Horní hranice vymezené věkové skupiny byla stanovena na základě mnoha definicí, které uvádí, že jedinec je kategorizován mezi mládež právě do věku 26 let.

K získání vhodných informantů jsem se obrátila na své přátele, kteří se na poli subkultury emo pohybují. Zároveň jsem využívala i internet, kde jsem na populární sociální síti Facebook „vyvěsila“ prosbu, že hledám „emaře“ v daném věku, kteří by byli ochotni semnou vést rozhovor. Získala jsem jedenáct možných informantů, z nichž jsem se dále domluvila pouze s šesti žijícími v blízké lokalitě Univerzity Hradec Králové nebo mého domova. Informanti tedy nepochází pouze z královehradeckého kraje, ale i z kraje pardubického. Někteří žijí přímo v těchto krajských městech, jiní v odlehlejších vesnicích. Z těchto šesti vybraných informantů byli dva muži a čtyři ženy.

- Damián, 25 let, dosažené středoškolské vzdělání, zaměstnaný
- Hanka, 18 let, dosažené základní vzdělání, studentka
- Saša, 21 let, dosažené středoškolské vzdělání s maturitou, nezaměstnaná, od září nastupuje na VŠ
- Havrandan, 24 let, dosažené vysokoškolské vzdělání bakalářské, zaměstnaný
- Stáňa, 20 let, dosažené středoškolské vzdělání s maturitou, studentka
- Evelyn, 23 let, dosažené vysokoškolské vzdělání bakalářské, studentka

5.5 Průběh vlastního empirického šetření

Realizace empirického šetření probíhala dle předem stanoveného plánu, který byl s každým informantem domluven na základě jeho přání či potřeb. Tři rozhovory byly vedeny v příjemném a klidném prostředí kaváren, které zpětně považuji za nejvhodnější místa, kde bylo interview prováděno. Jeden rozhovor byl realizován v městském parku, jehož klima na mne i na informanta působilo rovněž příjemným dojmem, avšak jsem pozorovala menší soustředěnost na straně dotazovaného. Průběh posledních dvou rozhovorů byl ztížen z důvodu menších časových možností informantů. Jeden z těchto dvou rozhovorů se uskutečnil v pozdních hodinách před budovou, v které probíhal hardcorový koncert. Informant, který mi v tomto prostředí poskytoval interview, byl v časovém presu, který se podepsal na celkové délce rozhovoru, soustředěnosti dotazovaného i na získání menšího počtu potřebných informací. Poslední rozhovor byl prováděn pomocí videohovoru přes komunikační program zvaný Skype. Lze však konstatovat, že se jednalo o „face to face“ kontakt, protože současně se zvukovým záznamem se přenášel i záznam obrazový. Informant, se kterým bylo interview takto vedeno, se nacházel v zahraničí, ale vzhledem k tomu, že se osobně známe, považuji rozhovor za úspěšný a v zásadě velmi příjemný.

Metoda interview je postavena na interpersonálním kontaktu, proto je k jeho úspěšnosti důležité navodit správný raport. Raport lze dle Gavory (2000, s. 110) chápat jako

„navázání přátelského vztahu a vytvoření otevřené atmosféry.“ Před samotným zahájením připraveného interview jsem krátce seznámila informanty s bakalářskou prací a cílem její výzkumné části. Následně byl každý srozuměn s anonymitou rozhovoru a s oblastmi, na které se upíná. Aby se dotazovaní cítili bezpečněji a otevřeněji, nabídla jsem jim možnost zvolení si jiného křestního jména či přezdívky, které pak bude s konkrétním rozhovorem nadále spjata. Záznam rozhovorů byl pořízen na diktafon, s nímž všichni bez námitek souhlasili. Každé interview trvalo průměrně 45 minut a začínalo otázkami, které se orientovaly na získání identifikačních charakteristik jedince, následně přecházelo v otázky tazatelské.

Potom, co byly získány všechny potřebné rozhovory, tedy jejich audiozáznamy, jsem přešla k jejich přepisu do psané formy. Přepis byl doslovný včetně výrazů nespisovné češtiny i případných vulgarismů (viz příloha).

5.6 Interpretace zjištěných údajů

Vlastní empirické šetření, tedy interview, je rozděleno do několika oblastí, které odpovídají výše zmíněným výzkumným otázkám. První oblast se orientuje na vnímání informantů v rámci psychosociálních faktorů, které souvisí s danou problematikou. Druhá oblast je zaměřena na jejich názory ve vztahu k společnosti a subkulturám. Třetí a čtvrtá oblast se věnuje problematice subkultury emo, konkrétně tomu, jak se jedinec v rámci této subkultury vymezuje a jak naopak vymezuje subkulturu samotnou. Při přípravě tazatelských otázek byl mimo jiné kladen důraz na případné objasnění výsledků z dotazníkového šetření, které je výše popsáno.

Výzkumná otázka č. 1: **Jak se příznivci subkultury emo vnímají v kontextu vybraných psychosociálních faktorů?**

Tato oblast obsahuje šest tazatelských otázek, které se vztahují k jedincově psychice a prožívání. Tyto otázky budou v následujícím textu představeny současně s nastíněním odpovědí informantů.

První tazatelská otázka byla obvykle pokládána takto: **Prožíval jsi někdy krizi spojenou s hledáním sebe sama?** Čtyři informanti uvádí, že si takovouto krizi prošli, přičemž ve třech případech šlo o problém související s hledáním směru, kam dál by se měli v životě posunout nebo případně zařadit, a v jednom případě hledal informant jistý smysl života, který by ho naplnil. U dvou informantů tyto stavy krize v menší míře přetrvávají nadále. Například Evelyn v rozhovoru mimo jiné odpověděla: „...pamatuju si, že jsem si

přála, aby mě někdo nakopl nějakým směrem, abych stále nestála na jednom místě.“ Havrandan podobně jako Damian přítomnost výraznější krize neguje a říká: „Nevím, jestli bych to nazval krizí, přijde mi to normální, v tom věku kolem 14 let se někam zařadit.“

Druhá tazatelská otázka zní: **Považuješ se za citlivou či přecitlivělou osobu? Je tvá emocionálnita spíše stabilní nebo labilní?** Pouze Hanka odpověděla, že se nepovažuje za citlivou či přecitlivělou, ale za „obrněnou“, v protikladu k ní stojí Evelyn, která uvedla: *„Hodně řeším lásku, jak tu partnerskou, lásku k rodině, tak i tu celosvětovou, která dle mého stojí v pozadí a na povrch se dostává jen to špatný. Jsem obecně přecitlivělá, ale pracuju na tom, učím se stanovovat si hranice a tak.“* Ostatní jsou dle jejich odpovědí přecitlivělí pouze na nějaké podněty. Damian: *„Na některé věci jsem asi přecitlivější, ale spíš to jsou podněty sociální, týkající se společnosti.“* Na druhou část tazatelské otázky odpověděla polovina informantů, že jsou emočně stabilní a polovina emočně labilní.

Třetí tazatelská otázka zní: **Míváš psychické problémy, popřípadě reaguješ hůře na náročné životní situace? Trpíš pocity méněcennosti?** Damián a Hanka odpověděli, že psychické problémy nemají a ani v minulosti neměli. Ostatní informanti uvedli, že se s psychickými problémy potýkali v pubertě, což bylo v některých případech zapříčiněno rodinnou situací, například Saša říká: *„...od malička, když jsem byla svědkem toho, jak se naši pořád hádali nebo třeba i pak mamka s přítelem, tak to jsem se vždycky chtěla tak nějak vložit mezi ně, křičela jsem...“* Stáňa a Evelyn trpěly často depresi a úzkostmi a obě mají zkušenost s anxiolytiky, tedy prášky na utlumení úzkosti, Evelyn dokonce užívala antidepressiva, avšak vykazuje zlepšení: *„...už je to mnohem lepší, myslím si, že jsem zdravá... jen prostě v něčem trochu neurotik, což hold v pubertě bylo trochu... nevím, jak to říct... asi bouřlivější.“* S pocity méněcennosti se v současné době nepotýká ani jeden informant, pouze Evelyn udává, že s tím dříve měla problémy a Damián říká, že jeho občasné pocity méněcennosti bývají ovlivněny špatnou náladou. V úplné opozici k ostatním stojí Hanka, která s úsměvem říká: *„... jsem pozitivní, vždycky pozitivní. A pocity méněcennosti nemám ani náhodou, jsem úžasná.“*

Čtvrtá tazatelská otázka zní: **Myslíš, že jsi spíše introvert či extrovert? Jsi rád středem pozornosti?** Čtyři informanti z šesti odpověděli, že neví, jak by charakterizovali svoji osobnost a to především z důvodu, že se v některých situacích chovají spíše extrovertně, ale v jiných jsou introvertní. Saša říká: *„...navzdory tomu, že jsem extrovert, se dokážu úplně asociovat od společnosti.“* Evelyn to vnímá podobně: *„Nevím... asi spíš extrovert, nebo mám ze sebe takovej pocit a moje okolí jednoznačně taky. Ale v takových těch psychologických testech mi vždycky vyšlo, že jsem melancholik, tedy labilní introvert...“*

Naproti tomu Stáňa tvrdí: „*Jsem spíš introvert, moc se neotvírám pro cizí lidi, až když toho dotyčného opravdu poznám a vím, jaký je...*“ Extrovertní princip převažuje pouze u Hanky. Na druhou část tazatelské otázky, tedy zda jsou informanti rádi středem pozornosti, odpověděli tři z šesti ano, přičemž například Evelyn si na zvýšenou pozornost zvykla v době puberty, kdy vzhledově vynikala mezi ostatními, podobně si na pozornost zvykla i Saša, které se pozornost dostávala především díky jejímu uměleckému nadání. Pouze jedna dotazovaná, kterou byla introvertní Stáňa, odpověděla, že není ráda středem pozornosti. Damian a Havrandan se shodli v názoru, že jsou rádi ve středu pozornosti pouze v některých situacích. Damian: „*Jsou třeba věci, v kterých jsem rád středem pozornosti, ale musí to být v mém okolí, moji známý, moje skupina. Ale mimo tu moji skupinu se radši straním.*“

Pátá tazatelská otázka zní: **Jaká je tvoje sexuální orientace?** Všichni dotazovaní odpověděli, že jejich preference je heterosexuální a současně se shodli na tom, že vnímají homosexualitu a bisexualitu kladně, někteří z nich mají mezi takovými jedinci dobré přátele. Vedle určení své sexuální orientace dvě dotazované odpověděly, že je jejich heterosexualita lehce ovlivněna bisexualitou. Saša uvádí: „*...občas mám takový stavy, nebo ne občas, že by mi nevadilo mít přítelkyni, jakože holku vyloženě. Ale asi jinak potřebuju ty muže.*“ Evelyn říká: „*Ženy se mi líbí, jsou mnohem smyslnější než muži. Na druhou stranu bych ale se ženou žít nechtěla. Od muže potřebuju ten pocit bezpečí a tak.*“

Šestá tazatelská otázka zní: **Jaký máš vztah se svojí rodinou?** Každý informant uvedl, že má se svojí rodinou více či méně dobrý vztah. Ve většině případů bylo uvedeno, že vztah s matkou je dobrý až velmi dobrý, ale vztah s otcem spíše špatný až žádný. Například Hanka o vztahu s její rodinou říká, že je: „*Hodně dobrej, hlavně s mamkou, ale s babičkou už tolik ne, nebo teda s tou, s kterou jsem nevyrostala jakoby. No a táta, toho neznám.*“ S výjimkou rodičů jednoho dotazovaného jsou ostatní rodiče rozvedení. Všichni informanti uvádí, že rozvod na ně neměl větší vliv. Někdy proto, že byli ve velmi nízkém věku, jindy proto, že jim samotným to přišlo jako nejlepší řešení situace. Avšak i přesto se rozvod částečně podepsal na osobnosti dotazovaných. Havrandan říká: „*Mohlo by se ale zdát, že mi chyběl mužskej vzor v rodině. Myslím, že se to se mnou táhne. Nikdy jsem nebyl žádněj testosteronovej typ.*“

Shrnutí interpretace odpovědí informantů vztahujících se k první výzkumné otázce, které mohou souviset se subkulturou emo, v porovnání s výsledky dotazníkového šetření, lze vyjádřit následovně: Většina informantů, tedy čtyři z šesti, si prošli jistou krizí spojenou s hledáním sebe sama, přičemž u dvou dotazovaných ve větší či menší míře stále pokračuje. Lze se domnívat, že nutkání zařadit se do nějaké subkultury či skupiny podobně

smýšlejících lidí, souvisí právě s touto krizí a jejím bouřlivějším či přecitlivějším průběhem. Pět informantů dokonce přiznává, že jsou více citliví až přecitlivělí na jisté podněty, které souvisí s výběrem dané subkultury. Většinou se jedná o podněty společenské, které budou v následujícím textu probrány více do hloubky. Polovina dotazovaných uvádí, že jsou emočně labilní, druhá polovina se považuje za emočně stabilní. Čtyři informanti také potvrzují názor 60 % dotazovaných z většinové společnosti, o výskytu psychických problému vně subkultury emo. 46 % respondentů odpovědělo v dotazníku, že si myslí, že tyto psychické problémy jsou zapříčiněny pocitem méněcennosti příznivců emo, avšak to se v rozhovorech nepotvrdilo. Ani jeden z dotazovaných informantů neuvedl, že by si připadal méněcenný a pokud ano, tak jen ve výjimečných případech, nebo zřídka v období puberty. V dotazníku se také objevovaly odpovědi, že si respondenti myslí, že tyto problémy mají základ v prostředí rodiny. Tuto myšlenku pár informantů potvrdilo a to i v protikladu s jejich tvrzením, že mají s rodinou dobrý vztah. Avšak až na jednoho informanta jsou rodiče ostatních rozvedeni, což mohlo mít vliv na jejich psychiku, nebo naopak to mohlo být zapříčiněno soužitím rodičů, které bylo spíše v hostilním duchu, což výpovědi některých informantů potvrzují. Většina informantů dále uvedla, že nedokáží rozpoznat, zda jsou spíše introvertní nebo extrovertní, protože jednají specificky v určitých situacích. Ve většině případů jsou mezi svými blízkými velmi společenská a dokonce rádi ve středu pozornosti, ale v neznámém prostředí se raději straní.

Vzhled, který souvisí s „novou generací“ emo, smazává rozdíly v genderu, proto jsou příznivci emo často považováni za homosexuály nebo bisexuály. Z tohoto důvodu byla tazatelská otázka mířená na sexuální orientaci použita jak v dotazníku, tak v rozhovorech. Z šetření probíhajícího pomocí dotazníku vyšlo najevo, že si pouze malé procento respondentů myslí, že jsou „emaři“ homosexuálové, ale 41 % z nich se domnívá, že se jedná převážně o bisexuály. V interview se všichni informanti vyjádřili, že jsou heterosexuální preference, ale dvě dotazované přiznaly své bisexuální tendence, které jsou však jen na poli fantazie, což však nemůžeme se subkulturou spojovat.

Výzkumná otázka č. 2: Jaký je vztah příznivců emo ke společnosti?

Druhá oblast zahrnuje další čtyři tazatelské otázky z interview, tedy sedmou až desátou tazatelskou otázku, které se vztahují na jedincův pohled na společnost, subkulturu a souvisí i s jeho životním stylem, který může reflektovat jeho názory a postoje.

Sedmá tazatelská otázka zní: **Jaký má podle tvých zkušeností společnost vztah k odlišujícím se skupinám, jako jsou například subkultury a podobně?** Polovina informantů má zkušenost spíše s předsudky ze strany společnosti, například Evelyn říká: „*Společnost má ráda svoje ovečky. Kdo je jinej, je špatnej nebo aspoň nevhodnej. Hrůza tohle. Nesnáším předsudky a společnost jich je plná... spíš přeplněná. A to neplatí jen ke vztahu k subkulturám.*“ Podobně na společnost nahlíží i Hanka: „*No, prostě se mi zdá, že o tom nic nevědí a stejně to odsuzujou, protože to je něco jinýho, něco, co oni neznaj a boje se toho.*“ I někteří ostatní dotazovaní se domnívají, že společnost reaguje odmítavě až soudíc nové subkultury nebo odlišující se jedince. Polovina informantů se shoduje na tom, že je velký rozdíl mezi tím, jak společnost vnímala subkultury v minulosti, tedy před rokem 1989 a dříve, a tím, jak jsou vnímány v dnešní době. Damian: „*Myslím, že v dnešní době to je nějak úplně jedno, protože těch subkultur a všeho už je tolik, že se nad tím nikdo nepozastavuje.*“ Havrandan dnešní dobu více specifikuje a říká: „*Z těch mladých lidí už je jen pár jedinců, který nikam nezapadaj. Ti ostatní nesmyslně pohrdají mezi sebou nebo skupinama.*“

Osmá tazatelská otázka zní: **Jaký máš ty osobně vztah k subkulturám?** Všichni dotazovaní mají k subkulturám pozitivní vztah a potvrzují svoje sympatie většinou k hardcore, punku i straight edge. Nikdo z nich se však nehlásí pouze k jedné určité subkultuře, například Evelyn se k tomu vyjadřuje: „*Jsem orientovaná doleva, takže hardcore, punk. Ale nemůžu říct, že bych k nim patřila. Jen přejímám nějaké jejich hodnoty.*“ Havrandan svojí participaci v subkultuře popisuje více obecně: „*Pro mě osobně to znamená nějaký osobní prostor, ve kterém žiju. Místo, které zaujímám ve společnosti a ti lidé okolo jsou jako druhá rodina.*“ Jestliže existuje subkultura, ke které informanti chovají negativní postoj, tak se jedná o skinheads, které zmínilo hned několik dotazovaných. Pouze jediný dotazovaný uvedl, že subkultury spíše neřeší. Saša: „*... já jsem docela otevřený člověk, takže nikomu nic neříkám, nic špatnýho si o nich nemyslím, ani extra dobrýho. Takovej neutrální.*“

Devátá tazatelská otázka zní: **Jaký máš názor na většinovou společnost?** Dvě dotazované, konkrétně Hanka a Stáňa, se vyjádřily velmi stručně. Z jejich odpovědí plyne, že se o problematiku společnosti spíše nezajímají a hledí na ni jako na celek, do kterého zcela nezapadají. Jediné, co jim výrazněji vadí, jsou předsudky. Damian na tuto tazatelskou otázku odpovídá: „*Jo, takový ty ovečky. No a jaký mám na ně názor ... takový lidi bez duše. Hold jdou jen slepě za tím, co jim diktuje stát nebo nějaká společnost a vlastně nepřemýšlí nad následkama, důsledkama a jdou jen za tím, co jim předkládaj.*“ Saša se ke

společnosti vyjadřuje takto: „*No jako já myslím, že ty lidi nevnímaj nějak moc citlivě různé věci, žijou v takový ty nevědomosti. Řeší svý problémy v takový svý hranici, ve svých limitech a asi jim tam je dobře.*“ Evelyn říká: „...*skoro nikdo nechce víc toho spirituálního, víc sebe sám, víc zážitků a zkušeností. Všichni chtějí jen víc peněz, víc moci, nověj mobil, velkou HD televizi, jsou materiální až za hrob. Vadí mi tedy i konzum. A s tím souvisí i to, že si většina lidí neuvědomujou, co mají v přírodě... tedy, že ji jen huntujou a nestarají se o ni. Stejně to mají se zvířatama. Achjo.*“ Podobně smýšlí i Havrandan: „...*neřeší světové problémy, problémy válek a umírání, znečišťování planety, ochrany zvířat... Společnost globálně je zaměřená jen na sebe.*“ Většina informantů se shodla na názoru, že nevnímají všechny lidi ve společnosti stejně, ale diferencují je dle toho, jak se chovají. Názvy pro majoritu mají však mnohé, například „ovce“, „normálové“, „burani“, „slepčí“.

Desátá tazatelská otázka zní: **Jak bys popsal svůj životní styl? Myslím tím například hodnoty, priority, svoje zájmy, oblast výživy, vzdělání, práce, svůj postoj k náboženství nebo vztah k návykovým látkám apod.** Tato otázka byla zodpovídána velmi specificky, dle míry důležitosti určitých jevů pro dotazované. Z rozhovorů lze snadno rozpoznat, kdo je svým životním stylem skutečně determinován a pro koho hraje pouze doprovodnou roli. Někteří informanti proto odpovídali velmi obsáhle a jiní stručně. Damián, Havrandan a Evelyn se poměrně „rozvášnili“ a jejich názory se mnohdy shodovaly nebo alespoň částečně prolínaly. Jejich postoj k životu a společnosti je prosociální a nematerialistický. Damián říká, že se staví proti konzumu, autoritám a globalizaci, což lze v menší či větší míře předpokládat i u Havrandana či Evelyn. Damián má i specifický postoj k práci, říká: „...*společnost už je tak přehlcená veškerýma výrobkama a vším, že ta práce je nadbytečná. My bychom tolik vůbec nemuseli pracovat.*“ Dále v kontextu se zmíněným konzumem dodává „*Jak se říká – osm hodin spánku, dvanáct hodin práce a čtyři hodiny utrácení peněz. Takže tomu bych se rád vyhnul.*“ K práci se vyjadřuje i Havrandan: „...*tak to je pro mě nutný zlo. Nemám problém s prací, ale se zaměstnáním, které nespočívá v té samotné práci, ale v 70 % dalších věcí, které zaměstnání s prací přináší.*“

Všichni informanti se staví proti rasismu a předsudkům. Evelyn cituje antifašistické hardcore punkové motto: „*Good night, white pride*“, což lze přeložit jako „dobrou noc, bílá pýcho“ a dodává: „...*nesnáším rasismus, předsudky, stereotypy v chování, veškerou diskriminaci a odsuzování.*“, Havrandan k tomu říká: „...*veškerý mezibuněčný boj je jako rakovina.*“ Pět informantů také uvádí, že jsou vegetariáni a někteří z nich se snaží postupně odbourávat veškerou živočišnou stravu, nebo to pro budoucnost plánují. Damián: „...*jsem vegetarián asi od sedmnácti, ale rozhodně se tak nestravuju kvůli svému zdraví, ale zase*

kvůli tomu systému a etice. Je to spojeno se společností, s globalizací a konzumem.“ Havrandan k vegetariánství uvádí: *„Je moje osobní volba, že nechci podporovat produkci života chovaného pro smrt. Nejsem vegetarián proto, že by mi maso nechutnalo, maso jsem měl kdysi hodně rád“.* Evelyn se k tomu také vyjadřuje: *„Jsem vegetariánka a věřím, že budu v budoucnu vegan. Ale je třeba teda říct, že nehrotím to, že bych si kupovala jen vegan kosmetiku...“* Jediný, kdo neuvedl, že by byl vegetarián, je Saša: *„... nejsem třeba vegetarián nebo vegan, jsem prostě taková ... dělám si věci podle sebe, podle svého uvážení. Možná je to až moc sobecký. Jako samozřejmě se snažím nějak zařadit do nějaký ty větší skupiny, ale ne nějak násilně.“* Hanka o sobě řekla, že je straight edge, což je životní styl vycházející z hardcore punku a jeho myšlenkou je odmítání veškerých drog, promiskuitního sexu a mimo jiné moderní straight edge zdůrazňuje i vegetariánství či veganství. Tímto Hanka odpověděla na další otázky spojené s jejím životním stylem. Podobně jako ona i Stáňa sympatizuje se straight edge, ale přejímá pouze nějaké myšlenky, ne však veškerý životní způsob. Například uvádí, že lehké drogy, jako alkohol nebo cigarety, jí nevadí a naopak je v míře užívá. Stejně se staví k drogám i Saša nebo Evelyn. Havrandan a Damián přiznávají, že se lehkým drogám rádi oddávají, Damián dokonce kouří marihuanu, ale k tvrdým drogám má odpor stejně jako ostatní.

K náboženství se vyjádřila jen polovina informantů. Stáňa uvádí, že je křesťanka a přestože nemá ráda předsudky, tak nedokáže odstranit své stereotypy vůči jiným náboženstvím. Evelyn a Havrandan mají k náboženství obdobný alternativní postoj. Havrandan říká: *„...věřím v něco, nevím co to je, každý to nazývá jinak, někdo Bůh a Ježíš, někdo Mohamed, někdo Buddha. Pro mě všichni tihle kandidáti mají příliš lidské ztělesnění. Věřím tomu, že všichni věří tomu samému, pouze si to jinak vykládají. Věřím, že život je úplně ve všem, ve vodě, kameni, vzduchu, rostlinách, planetách... že to všechno jsou jen malé buňky jednoho velkého organismu, které by měly spolupracovat.“*

Zájmy mají všichni dotazovaní podobné, většinou se orientují na umění. Tři z dotazovaných hrají aktivně na kytaru, dva z nich i na klávesy a Damián s Havrandanem mají své vlastní kapely. Ve čtyřech případech se informanti baví fotografováním. Saša se ze všeho nejvíce zaměřuje na malování, které považuje za smysl svého života. Mezi další zájmy, které se objevovaly u více informantů, patří navštěvování koncertů, v některých případech i móda a čtení. Kromě Damiána, který se věnuje skejtování, nikdo z dotazovaných neuvedl žádnou sportovní aktivitu.

Mezi nejčastěji zmiňované priority patří rodina, partnerský život a přátelé. Hanka uvádí, že kromě rodiny je její největší prioritou práce, kterou by chtěla v budoucnu dělat

a za kterou proto směřuje i v období svého vzdělání. Podobnou prioritu uvedla i Evelyn, avšak o ní nemluví jako o práci, ale jako o vzdělání, které kromě toho, že vede k jejímu vysněnému povolání, ji také seberealizuje.

Shrnutí interpretace odpovědí informantů z druhé oblasti tazatelských otázek, které se zaměřují na jejich postoj ke společnosti a subkulturám, je vymezeno v následujícím textu. Tazatelské otázky byly opět vybrány s důrazem na výsledky z dotazníkového šetření, z kterého vyšlo najevo, že většině respondentů se nelíbí názory a postoje související s emo subkulturou nebo jejich názory a postoje vůbec neznají. Tato oblast má tedy za cíl určit jaké názory a postoje vybraní informanti mají.

Většina informantů se shodla na tom, že ze strany společnosti vnímá jistý negativní přístup k subkulturám, který je dle jejich názoru způsoben především neznalostí a obavou z nových věcí. Na druhou stranu si myslí, že si již dnešní společnost na odlišující se jedince celkem zvykla a nepovažuje je za raritu, proti které by zbrojila. Samotní dotazovaní vnímají problematiku subkultur pozitivně a sami s jistými subkulturami sympatizují.

Pohled informantů na majoritní společnost je spíše negativní. Nejvíce si stěžují na předsudky, rasismus, konzum či přesycenost materiálními podněty. Vnímají majoritu spíše jako sobeckou, zajímající se jen sama o sebe a o svoje blaho, kterého bývá dosahováno mnohdy mocensky a nelidsky. Z tohoto postoje ke společnosti vychází i některé principy životních stylů informantů, jako například prosociálnost a úplná nebo částečná nezávislost na materiálních hodnotách.

Velmi zajímavou skutečností je, že se pro účely tohoto interview sešlo z šestice lidí pět vegetariánů, kteří zdůrazňují, že jejich rozhodnutí má morální povahu. Nelze však s jistotou říci, že jejich způsob stravování souvisí se subkulturou emo nebo pouze s aktuálním trendem, kterým se vegetariánství stává. Faktem však je, že na poli subkultur hardcore či punk, ze kterých emo vychází, se nachází velké množství lidí odmítajících maso či jiné živočišné produkty, ať už kvůli konzumu či etice.

Podobnost s majoritou lze sledovat v oblasti návykových látek, ke kterým se informanti vyjadřovali různoroději než k ostatním otázkám. Jeden dotazovaný je úplný abstinent a považuje se za příznivce straight edge, kteří ze zásady odmítají jakoukoli návykovou látku. Další tři informanti konzumují alkohol případně cigarety, ale pouze v malé míře. Poslední dva dotazovaní uvádí, že alkohol i cigarety užívají i ve větší míře a jeden z nich navíc kouří marihuanu. V této problematice nelze spatřit specifičtější vztah ze strany subkultury emo než má většinová společnost. Stejně také k náboženství nemají informanti

jednotný postoj. Pouze polovina se k této otázce vyjádřila, přičemž jeden dotazovaný uvádí, že je vyznáním křesťan a další dva vyznávají alternativní přístup k víře.

Z názorů všech dotazovaných můžeme určit jejich politický postoj, který je evidentně levicový. Někteří informanti jej sami v interview zmiňují.

Výzkumná otázka č. 3: **Jak se v rámci subkultury emo vymezuje konkrétní jednatel?**

Oblast související s touto výzkumnou otázkou obsahuje čtyři tazatelské otázky, které mají za úkol zjistit, jaký mají informanti vztah k této subkultuře a jak se v jejím rámci vymezují a co pro ně případně znamená. Tazatelské otázky na sebe nenavazují stejným způsobem, jaký lze vidět na konkrétním přepisu rozhovoru v příloze. Spadají sem tazatelské otázky číslo jedenáct, dvanáct, čtrnáct a sedmnáct.

Jedenáctá tazatelská otázka zní: **V kolika letech jsi byl emo? Případně od kolika let se za emo považuješ?** Většina informantů odpověděla, že jejich sympatizování s emo začalo ještě před dovršením patnáctého roku. Hanka uvádí, že s emo začala již ve svých dvanácti letech, Stáňa, Evelyn a Saša o rok později. Havrandan s Damiánem se shodují na jejich prvním osobním kontaktu se subkulturou emo v patnácti letech. Všichni ale říkají, že se za emo již nepovažují, a pokud ano, nelze hovořit o takovém emu, které zde bylo před pár lety populární. Havrandan říká: *„Asi v 15 až 16 letech jsem začal poslouchat hudbu, která se tak označovala. Dnes poslouchám emo, ale ta hudba zní úplně jinak.“* Evelyn: *„...v zásadě jsem furt emo, ale já emo chápu jinak, než jak jsem ho chápala dřív nebo jak ho vidí média či většina společnosti.“* Saša na tuto otázku mimo jiné odpověděla, že toto období považuje za „temné“, zároveň je však za něj ráda. Jak sama uvádí: *„Jsem jako ráda, že jsem si tím prošla, protože bych asi nebyla tam, kde jsem teď. Mmm, asi mi to otevřelo obzory a dalo mi to i to, že můžu být zase jiným člověkem.“* Období tzv. „emo éry“ definitivně skončilo pouze u Saši, ostatní uvádí, že u nich emo postupně přešlo v jiný styl, přičemž ve všech případech šlo o hardcore, který lze považovat za základní stavební kámen subkultury emo. Damián říká: *„...přímo za emo se už asi nepovažuji, ale tím, že poslouchám emotivní hardcore a je to moje oblíbená muzika a ta subkultura okolo tohle, tak částečně emo asi budu.“*

Dvanáctá tazatelská otázka zní: **Jak u tebe postupovala identifikace s touto subkulturou?** Tři informanti uvádí, že se s emo setkali poprvé na internetu, kde je zaujala především specifická image, dva dotazovaní se s emo seznámili prostřednictvím přátel a poslední dotazovaný na koncertě. Saša říká: *„...hnedka mě to nadchlo, protože to bylo*

něco jinýho a nikdo takovej nebyl.“ Damián k emo přešel z punku, ke kterému ho přivedl starší bratr. O přechodu k emo říká: „...emo se mi prostě zalíbilo. Bylo to taky ze zajímavosti, co to přináší a tak. Bylo to jen dovršení punku.“ Havrandan s Evelyn popisují určitou změnu, kterou u sebe postupem času v oblasti emo zpozorovali. Havrandan: „Když se na to dnes dívám, trochu ses stydím. Moje identifikace s touhle subkulturou byla natolik silná, že jsem chtěl vypadat přesně jako zpěváci amerických mainstreamových kapel. Čím víc jsem se o to zajímal, zjišťoval jsem, že to není jen o hudbě, ale vychází to z punku, kterej má nějaký představy o životě. Myslím tím vegetariánství, odpor k rasismu, nenávisť ke konzumnímu způsobu života, a že těmhle kapelám je to úplně jedno.“ Evelyn má k emo podobný postoj, nejdříve byla součástí mainstreamu, jak stylem oblékání, tak i hudebně. Uvádí: „... až časem jsem se začala zajímat o víc. Jakože o to, kde se to vzalo a tak. Najednou mi pak mainstream přišel hroznej... až jsem došla tam, kde jsem teď.“

Čtrnáctá tazatelská otázka zní: **Co pro tebe emo znamená?** Čtyři informanti velmi stručně uvedli, že nejpodstatnější složkou emo je hudba. Evelyn tento názor rozvedla více do hloubky a řekla, že to jsou právě emoce, které tu hudbu specifikuji. Havrandan říká, že emo vnímá jako životní styl v zásadách punku, který s hudbou také souvisí. Pouze Saša vidí v emo spíše vizuální styl. Stáňa také zmiňuje hudbu, ale navíc říká: „Emo znamená pro mě asi určitou část mého dětství nebo mládí. A za to jsem určitě ráda, protože nebýt jí, tak se určitě nedostanu tam, kde jsem teď.“

Sedmnáctá tazatelská otázka zní: **Co pro tebe znamená hudba?** Všichni dotazovaní se shodují na tom, že vnímají hudbu jako důležitou až velmi důležitou součást svých životů. Nejhlubší vztah k ní má Damián s Havrandanem, kteří mají vlastní kapely. Havrandan říká: „Hudbou žiju, nedokážu si bez ní nic představit, dává citové zabarvení ke všemu. A jinak pro nás jako pro kapelu, je to prostředek šíření naší myšlenky.“ Na doplňující otázku jakou myšlenku jejich hudba šíří, odpověděl: „Boj proti konzumu a lidský hlouposti, nejčastěji.“ Damián se také vyjadřuje k myšlence, kterou emocore, hudba související se subkulturou emo, nese: „Ta hudba a ty texty celkově, se zabývají hodně právě tou společností a vším kolem nás, o politiku, vztahy mezi lidma, zvířata, přírodu. Sympatizuju s tím. V hudbě potřebuju hloubku.“ O emocore mluví i Stáňa, která ho považuje za velmi dobrý hudební styl, přičemž zmiňuje kapelu The Saddest Landscape. Saša pak uvádí, že je velký rozdíl mezi tím, jestli je emocore undergroundový nebo mainstreamový. Za skutečnou emo kapelu považuje český Esazlesa. Dále například Evelyn říká: „Miluju hudbu. A i když sama na žádnéj nástroj nehraju, tak se dokážu na hudbu, co slyším, napojit a beru ji skoro terapeuticky.“

Shrnutí interpretace odpovědí informantů na třetí výzkumnou otázku, která byla specifikována do čtyř tazatelských otázek, které popisují vztah dotazovaných k subkultuře emo, je následující. Věk, ve kterém informanti započali svojí participaci do této subkultury je vymezen zhruba od 12 let do 15 let. Na tento věk je nutné se dívat v kontextu s věkem, který mají dotazovaní v době průběhu interview. Nejstarším informantem je Damián, který má nyní 25 let, nejmladší je Hanka, které je 18 let. Emo začalo být v České republice populární okolo roku 2005, kdy se participoval Damián, tehdy mu bylo tedy 15 let. Hanka k emo přistoupila až později, ve věku 12 let.

Informanti se o emo dozvěděli buď z internetu, nebo od přátel, přičemž nejdříve je zaujal vzhled, potom hudba. Pouze Damián uvádí, že již před jeho přechodem k emo poslouchal punk. Všichni dotazovaní uvádí, že se v současnosti nepovažují za příznivce emo, nebo to tedy alespoň nepřiznávají, vzhledem k rozšířené dezinterpretaci údajů o této subkultuře. Až na Sašu, která se nyní nepřiklání žádným směrem, se všichni považují za členy hardcorové subkultury případně punku, nebo alespoň vyjadřují svoje sympatie k těmto subkulturám, jejím myšlenkám a hudbě.

Všichni si emo spojují především s hudbou a dále i s hlubším prožíváním emocí, které s ní neoddelitelně souvisí. Zmiňují i vzhled, ten však nepovažují za determinující, důležitý pro ně byl spíše v minulosti. Hudba je pro všechny důležitým aspektem jejich životů, dle několika názorů umocňuje emocionalitu. Dva z dotazovaných využívají hudbu k vlastnímu projevu ve svých kapelách, i ostatní v ní vidí prostředek k seberealizaci.

Výzkumná otázka č. 4: **Jak je subkultura emo vymežována jejími příznivci?**

Poslední oblast, která je v empirickém šetření bakalářské práce zkoumána, se vztahuje na obecné charakteristiky subkultury emo, které interpretují její příznivci. Oblast čítá šest tazatelských otázek, které na sebe nenavazují přesně dle přepisu interview. Jedná se o tazatelskou otázku třináctou, patnáctou, šestnáctou, osmnáctou, devatenáctou a dvacátou.

Třináctá tazatelská otázka zní: **Co vše emo zahrnuje? Jaká je jeho ideologie?** Každý dotazovaný uvedl, že emo je především hudba, poté i image, která však není natolik důležitá, což platí hlavně pro underground. Havrandan zmínil tzv. *Do it yourself* životní styl, uvádí: „*Do it yourself* znamená česky, *udělej si sám*. *Dá se to využít jak v oblíkání, pořádání koncertů a tak. Spočívá to v tom nepodporovat velký korporace a nekupovat drahý sračky, který nepotřebujeme. Prostě si to vyrobíš.*“ Saša v rámci této otázky hovoří o tzv. emo pravidlech, které byly při rozvoji emo velmi populární především na internetu, ale dostaly

se i do reportáží v televizi: „...to byly tenkrát takový ty pravidla, podle kterých se muselo řídit, jakože víš co, když se minimálně jednou týdně neporežeš, nejseš emo. Na začátku jsem si říkala, co to je jako a pak jsem si hnedka řekla, že to je kravina.“ V těchto údajných pravidlech je kromě sebepoškozování uvedeno například to, jak má příznivce subkultury vypadat, jak se má chovat i to, že by měl být homosexuál, bisexuál nebo alespoň předstírat, že není heterosexuální orientace. Problém s emo pravidly byl hlavně ten, že je spousta lidí považovala za pravdivá. Média upozorňovala na emo jako na velké riziko, kterému by se mladí měli vyhnout. Spousta lidí považovala tyto pravidla za ideologii subkultury, ale všichni informanti se shodují na tom, že žádná skutečná ideologie neexistuje. Damián o emo říká: „V podstatě to je jen hudební styl, ideologie je ten hardcore a punk.“ Havrandan se k tomu vyjadřuje podobně: „Vycházím z toho, že tyhle věci jako *Do it yourself*, antifašismus, squatting, vegetariánství, mají všechny společnou základnu v punku.“

Patnáctá tazatelská otázka zní: **Jaká je historie této subkultury?** Polovina informantů uvádí, že historii subkultury emo nezná. Více o ní ví pouze Damián, Havrandan a Evelyn. Damián: „No to jsou nějaký ty osmdesátý léta, kdy se hodně rozvíjel ten punk a tak... Osmdesátky byly takový raný léta na takovýhle experimenty, takže se to tam někde vyskytlo mezi tou undergroundovou scénou. A dál se to pak rozvíjelo ruku v ruce s tím punkem a hardcorem. Vlastně lidi mezi tím nějak ty rozdíly asi nedělali. Až pak nějak v těch, nevím jakej to mohl být rok, asi 2006, 2005, nevím, se začal nějak komercializovat a začaly se tak označovat kapely, který s tím v podstatě nic moc společného neměly, krom nějaký ty vizáže, která se vlastně taky uměle k tomu jenom doladila.“ Velmi podobně vývoj emo popisuje i Havrandan a Evelyn.

Šestnáctá tazatelská otázka zní: **Jaký máš názor na medializaci této subkultury? Jak vnímáš underground a mainstream v rámci emo?** Medializaci vnímá polovina informantů negativně. Damián říká: „Na hodně lidí to hodilo špatný světlo, na tuhle scénu celkově. Lidi si mysleli úplně mylný věci o tom, co to emo znamená, jaký maj názory nebo takhle.“ Havrandan uvádí: „Tohle je věc, která měla zůstat nepochopená, utopená v garáži mezi jedincema, který si za tím jdou. Díky tomu, že se to dostalo k masám, vznikl paskvil.“ Evelyn dodává: „Nedivím se, že se k tomu dneska nehlásí nikdo jinej než ty, co ani neví, co to emo je.“ Zcela odlišně to vnímá pouze Hanka, která odpověděla: „Mě se nezdá, že by se stala komercí. Takových lidí je málo, co potkávám a dejme tomu, že jsou jen vyhrazený shopy, kde mají na to oblečení nebo prostě něco k tomu stylu...“ Saša se Stáňou se k medializaci spíše nevyjadřují, ale uvádí, že vidí rozdíl mezi undergroundem, který je hlavně o hudbě a komornější, a mainstreamem, který je především o zevnějšku, o image.

Rozdíl mezi tím nepozoruje pouze Hanka. Damián na to nahlíží obdobně jako Saša se Stáňou a uvádí: „*Underground je vlastně o politice, no a mainstream je o emocích, módě. Underground teda je taky o emocích, ale ne jakože mě bolí srdíčko, ale třeba jakože jsem sakra naštvanej a chci to ze sebe vykřičet.*“, „*Mainstreamové emo je póza. Je to jenom uměle vytvořenej styl bez názoru. Když se zeptáš nějakýho toho emaře na nějakej životní postoj, tak se ty postoje hodně lišej...A underground tohle všechno maže. Jsou to lidi s nějakejma levicovejma názorama, vegetariáni, sociálně založený lidi, který nedělají žádný rozdíly.*“ Evelyn: „*Když se koukneš na youtube, tak undergroundový kapely tam buď nejsou, nebo mají sledovanost k desetitisícům. Mainstreamová kapela to dělá pro prachy, takže do hudby dá to, co všichni chtějí slyšet, nejlíp tak, aby v tom nemuseli nic hledat, ale měli to před nose, k tomu si zaplatí za velký prachy klip, kde se kroutí v obtaženým oblečení a make-upem, který je výraznější než ten můj. Taková videa mají zhlédnutí několik milionů. Dobrej underground si nese myšlenku z hardcoru, řeší společnost apod.*“ Havrandan: „*...underground samozřejmě dneska funguje úplně normálně, ale většina z těch lidí o týhle muzice už nemluví jako emo, alespoň ne s kde kým. Možná ze studu, možná aby nevzniklo nedorozumění.*“

Osmnáctá tazatelská otázka zní: **Myslíš si, že je emo korektně spojováno se sebepoškozením či dokonce sebevraždností? Máš případně nějakou osobní zkušenost?** Všichni dotazovaní uvedli, že nelze uvažovat nad emem a sebepoškozením v přímé souvislosti. Myslí si, že toto chybné spojování vychází z dezinterpretace médií. Damián například uvádí: „*Tyhle kecy o sebepoškození v rámci emo zase vznikly komercializací, protože tyhle nový emo texty jsou hodně o lásce a o tom, jak se jim hroutí život a takhle.*“ Přestože všichni tvrdí, že sebepoškození s emo nesouvisí, tak všichni znají nějakého „emaře“, který má se sebepoškozením zkušenost. Ale shodují se na tom, že se buď jednalo o tzv. „pozéry“, nebo o lidi s psychickými problémy, které tímto autoagresivním jednáním řešili své problémy. Stáňa však přichází ještě s jednou myšlenkou, má pocit, že média o emo mluví v souvislosti se sebepoškozením natolik, že tím ukazují přecitlivějším jedincům možnost, jak řešit své problémy či pocity méněcennosti. Je tedy možné, že se s rozvojem emo rozšířil i fenomén sebepoškození. Stáňa přímo říká: „*Znám teda kupu lidí, co to dělali a byli emo. Myslím si, že když začli s tím stylem, tak začli i s tímhle a už s tím nepřestali. Kamarádka to zkusila a už s tím pokračovala, protože v tom našla něco dobrýho.*“ Doplnující otázku, zda můžu jejím slovům rozumět tak, že sebepoškození nenavádí k emo, ale emo k sebepoškození, odsouhlasila. Jediný informant, který má osobní zkušenost se sebepoškozením je Evelyn, která se sebepoškozovala dokonce

několik let. Říká: „*Vůbec to s emo nesouviselo a pokud jo, tak leda tak, že emo bylo nějaký důsledek mého sebepoškození. Ty děcka, který se řezaly a pak to dávaly na internet, to celý spustily. Beztak za to můžou kapely jako je Alesana a podobně, který hrajou o smrti, znáš píseň Early mourning? To má fakt člověk chuť se jít podřezat.*“ Dva dotazovaní znají případ, kdy se příznivec emo rozhodl ke konečnému řešení svých problémů a spáchal sebevraždu. Havrandan znal „emaře“, který si vzal život kvůli rozchodu s přítelkyní. Přímo uvádí: „*Znal jsem kluka, kterej vyskočil z okna, ale bylo to v afektu kvůli přítelkyni a s emem bych ho nespojoval.*“ Evelyn ke své zkušenosti říká: „*Ježiši, když si vzpomenu na kamarádku, která byla psychicky hodně nemocná, trpěla schizofrenií, a mimo jiné teda byla taky emo, a oběsila se... lidi říkali, no jo byla emo.*“

Devatenáctá tazatelská otázka zní: **Byl jsi někdy v roli oběti šikany či kyberšikany?** Čtyři informanti na tuto otázku odpověděli, že se v minulosti stali obětí šikany. Pouze jeden případ šikany byl spojený s emo, jinak byli dotyční šikanováni ještě předtím, než se emo stali. Saša s Evelyn říkají, že tato negativní zkušenost ovlivnila jejich participaci do této subkultury. Havrandan také uvádí, že ho šikana velmi ovlivnila, v jeho slovech lze pozorovat sociální citění. Uvádí: „*Jo docela mě to štvalo, protože jsem se hned vcejtíl, jaký to je bejt linčovanéj na ulici třeba za barvu kůže, až na to že jsem se mohl převlíknout. Fakt to bylo nepříjemný.*“ Hanka říká, že nikdy nebyla v roli oběti šikany, ale její kamarád, který byl také příznivce emo subkultury, ano. Popisuje, jak ho kolektiv postupně ostrakizoval a psychicky týral. Dále všichni dotazovaní uvádí, že se potýkali nebo stále potýkají s urážkami, které souvisí s jistou vizuální odlišností, která emo charakterizuje, avšak se také všichni shodují na tom, že si tyto urážky neberou k tělu a umí se s nimi v klidu vypořádat. S kyberšikanou se nesetkal žádný informant.

Dvacátá a zároveň poslední tazatelská otázka zní: **Co si myslíš, že přispívá k negativnímu hodnocení této subkultury?** Všichni informanti se v zásadě shodují v názoru, že byla zničena myšlenka, která původní emo charakterizovala. Čtyři dotazovaní uvádí, že to je chybou médií, jeden dotazovaný že za to může komercializace, a jeden uvádí, že je to vinou „pozérů“. Tyto tři rozdílné názory společně souvisejí. Primární vina leží na médiích, která spustila vlnu komerce a ta zaujala svým odlišným zjevem „pozéry“. Saša k „pozérům“ uvádí: „*Tak myslím, že lidi mají o tom divný mínění díky tady těm lidem, který potkají na ulici s patkou a chovají se jako malý děcka...*“ Hanka se Stáňou hovoří o tom, jak chybně jsou uváděni „emaři“ v televizních reportážích či článkách v časopisech nebo na internetu. Stáňa v souvislosti s touto tazatelskou otázkou zmiňuje výše popsaná emo pravidla. Havrandan říká, že kromě mediální pozornosti „ubližuje“ subkultuře i jakákoliv

jiná pozornost a dodává: „*Kdo chce, cestu si k tomu najde... jenom se musí právě těmhle mediím vyhnout.*“

Shrnutí interpretace odpovědí informantů poslední oblasti, kterou se bakalářská práce zabývá, je opět částečně inspirováno dotazníkovým šetřením. Kvůli neznalosti respondentů je tato část tazatelských otázek zaměřena na subkulturu emo a její charakteristiku, zároveň pojednává o problematice sebepoškozování u příznivců subkultury emo.

Emo, dle svých příznivců, je charakterizováno především hudbou a její určitou myšlenkou, až potom se na něj lze dívat jako na styl spojený se specifickou vizáží svých sympatizantů. Od informantů se dozvídáme, že ideologie spojená přímo se subkulturou emo neexistuje. Média však stojí v opozici a mluví o tzv. emo pravidlech, která přesně vymezují příznivce emo, určují jeho vizáž, chování a v zásadě i myšlení. Tato pravidla však byla vytvořena jako prostředek k zesměšnění „emařů“, proto je nelze shledávat za ideologii subkultury, pouze za dezinterpretující údaje. Někteří informanti říkají, že emo přebírá ideologii ze subkultur, z kterých vzešel, tedy z punku a hardcoru.

Historii této subkultury zná pouze polovina dotazovaných. Od nich se dozvídáme, že se počátek emo datuje k druhé polovině osmdesátých let minulého století, kdy se vyčlenil z punku či hardcoru. Později, kolem roku 2005, se rozvinulo i v České republice, avšak jako komerční záležitost, pro kterou byl prioritou vzhled. Stalo se tak díky silné medializaci, kterou polovina dotazovaných vnímá velmi negativně. Ostatní se k ní spíše nevyjadřují nebo si vzniklou komerční vlnu neuvědomují. Medializace emo způsobila rozšíření mylné myšlenky a tím bylo původní emo zničeno. Většina informantů si je vědoma toho, že komercializace rozdělila subkulturu na undergroundovou a mainstreamovou a shodují se na tom, že mainstream je spojen především se vzhledem a underground s hudbou a názory na společnost tak, jak je vnímá punk a hardcore. Několik informantů klade důraz na propojení mainstreamu s vidinou získání peněz. Tímto se podle nich mimo jiné ničí ona původní myšlenka, která odmítá komerci. Populární „emo“ kapely berou svojí hudbu jako zaměstnání, kapely v undergroundu ji vnímají jako prostředek šíření své myšlenky, jako poslání. Protože medializace způsobila rozšířenou dezinformaci, najde se pouze malé procento jedinců v undergroundu, kteří by se k emo přihlásili. Jak uvádí jeden informant, možná je to z důvodu, že se stydí nebo protože nechtějí, aby vzniklo další nedorozumění.

Z dotazníkového šetření provedeného v rámci práce *Rizikové chování subkultury emo* vyšlo najevo, že si 58,5 % respondentů myslí, že se většina „emařů“ sebepoškozuje. Dotazovaní konkrétně uvedli v 9,5 % určitě ano a v 49 % spíše ano. Spíše ne uvedlo 18 %

a určitě ne pouze 1,5 %. 12 % respondentů odpovědělo, že nemohou posoudit a 10 % napsalo svůj názor, který ve většině případů zněl „*jak kdo*“ nebo „*ano, ale stejně jako ostatní*.“ 33,5 % uvedlo, že znají nějakého příznivce této subkultury, který se sebepoškozuje nebo v minulosti sebepoškozoval. Všichni informanti v interview odpovídali, že nesouhlasí s tvrzením, že emo souvisí se sebepoškozováním. Pouze jeden dotazovaný má osobní zkušenost s autoagresí, která byla však spojena s psychickými problémy, kterými daný jedinec v pubertě trpěl. Odmítá, že by jeho sebepoškozování souviselo s emo, říká ale, že ovlivnilo jeho vstup do subkultury. Ostatní informanti znají někoho, kdo je emo a někdy se sebepoškozoval. Říkají však, že to byli „*pozěři*“ a ne skuteční sympatizanti. Můžeme však polemizovat nad myšlenkou, zda široké povědomí o sebepoškozování v rámci emo nezapůsobilo na některé její příznivce, kteří chápali toto jednání za případné řešení svého problému a tak se uchýlili k jeho vyzkoušení, které se jim zalíbilo, a tak v něm nadále pokračovali.

Z výsledků dotazníku jsme se dále dozvěděli, že 28 % respondentů zná někoho, kdo se pokusil spáchat sebevraždu, a 21,5 % uvedlo, že dokonce znali někoho, kdo suicidium dokončil. Jak je však uvedeno výše, tento výsledek může být zkreslen z toho důvodu, že se dotazník dostal pouze na určité území, kde se sebevražda „*emaře*“ udála. V interview se k této problematice vyjadřují dva informanti a říkají, že také znají někoho, kdo suicidium spáchal. Uvádí však, že v jenom případě šlo o afekt a v druhém případě to souviselo s duševní chorobou.

Mínění společnosti o tom, že se „*emaři*“ sebepoškozují nebo že je u nich větší pravděpodobnost výskytu sebevraždy, je podmíněno i médii, která upozorňují na výskyt těchto jevů u „*emařů*“ více než u jiných lidí z majoritní společnosti.

V této oblasti jsme se také dozvěděli o tom, že všichni informanti mají zkušenost s urážkami a nadávkami, které jsou mířeny proti jejich odlišnému vzhledu nebo jsou podmíněny chybnými informacemi o zmíněném sebepoškozování a podobně. Oběťmi šikany se stali čtyři dotazovaní, přičemž jeden kvůli příslušnosti k emo a dva dotazované to následně motivovalo k participaci do této subkultury.

Všichni se shodují na tom, že negativní hodnocení ze strany společnosti je ovlivněno chybnou prezentací ze strany médií, která navíc původní subkulturu zkomercializovala, a tím zničila její původní myšlenku či poslání.

5.7 Závěr výzkumného šetření

Výzkumné šetření této bakalářské práce částečně vychází z jiného výzkumného šetření, které bylo prováděno v rámci konference Studentská Sociália 2014 při tématu nazvaném *Rizikové chování subkultury emo*. Výzkumná část této práce se zaměřuje na příznivce subkultury emo a jejich názory, postoje, hodnoty a zkušenosti. Naproti tomu bylo empirické šetření prezentované na zmíněné konferenci mířeno na širokou veřejnost a její náhled či vztah k emo.

Hlavním **cílem výzkumného šetření** je získat prostřednictvím příznivců emo informace o jejich subkultuře a tím prohloubit danou problematiku, která je popsána v teoretické části práce, a dále případně osvětlit určitá témata, která s touto subkulturou souvisí a jsou často spekulována či chybně interpretována. Vedle hlavního cíle byly vytvořeny i tyto dílčí cíle: Zjistit zda k participaci do této subkultury přispívají jedinci psychické dispozice, jaký mají příznivci této subkultury vztah ke společnosti, jaký je jejich důvod ke vstupu do této subkultury, jaká je hlavní myšlenka subkultury emo, jaký je rozdíl mezi undergroundem a mainstreamem v emo, jaké jsou zkušenosti s rizikovými projevy chování.

Na základě stanovení cíle výzkumné práce byl vytvořen **výzkumný problém** deskriptivního typu, který zní: *Jak lze charakterizovat subkulturu emo a jejího příznivce?* Výzkumný problém je dále specifikován ve čtyři následující výzkumné otázky. *Jak se příznivci subkultury emo vnímají v kontextu vybraných psychosociálních faktorů? Jaký je vztah příznivců emo ke společnosti? Jak se v rámci této subkultury vymezuje konkrétní jednatel? Jak je subkultura emo vymezována jejími příznivci?*

Vlastnímu empirickému šetření této práce předcházela **pilotáž**, za kterou můžeme považovat zmíněné výzkumné šetření v rámci konference Studentská Sociália 2014. Pilotáž měla za cíl zjistit, jak veřejnost vnímá příznivce subkultury emo, proto byl zvolen kvantitativní přístup, konkrétně metoda dotazníku, díky kterému bylo možné oslovit velké množství respondentů a zjistit jejich názory a postoje, které lze případně generalizovat. Dotazníky byly respondentům předkládány v elektronické formě a zodpovědělo je celkově 200 respondentů, z toho 81 % žen a 19 % mužů, nejčastěji ve věku od 18 do 26 let. Z dotazníkového šetření plyne, že převážná většina ví, co výraz emo znamená, ale zároveň, že se jim nelíbí jak vizuálně, tak názorově či svými postoji. Příkladem převažujících názorů respondentů může být, že si většina myslí, že se nejedná o životní styl nýbrž pózu, že má většina „emařů“ psychické problémy, které respondenti přisuzují pocitům méněcennosti či rodině, dále většina uvedla, že považují příznivce této subkultury za bisexuály, myslí si,

že se často sebepoškozují a někteří uvedli, že znali někoho, kdo spáchal sebevraždu. Respondenti často odpovídali na položku možností „nemohu posoudit“, čímž dali najevo, že nemají s jistou problematikou v kontextu s emo zkušenosti, tudíž nemohou odpovědět. V některých případech, například na položku zda znají původ subkultury emo, odpovídali respondenti záporně.

V kontrastu s kvantitativním přístupem pilotáže bylo vytvořeno **vlastní empirické šetření** bakalářské práce, které bylo provedeno přístupem kvalitativním. Tento výběr byl shledán vhodnějším především proto, že jestliže chceme proniknout hlouběji do zkoumané problematiky, je zapotřebí oslovit samotné příznivce subkultury a tímto způsobem získat subjektivní výpovědi, které následně můžeme srovnat s výsledky dotazníkového šetření. Výzkumnou metodou se stala metoda interview, tedy moderovaný rozhovor v polostrukturované podobě, přičemž tazatelské otázky byly otevřeného charakteru, aby poskytly dostatek prostoru pro získání potřebných informací.

Jako **výzkumný vzorek** byli vybráni příznivci subkultury emo ve věku od 18 do 26 let. K jejich nalezení jsem se obrátila na své přátele a sociální síť Facebook. Ozvalo se mi celkem 11 možných informantů, z nichž jsem se se šesti domluvila na poskytnutí rozhovoru. Jednalo se o čtyři ženy ve věku 18, 20, 21 a 23 let, a dva muže ve věku 24 a 25 let. Všichni dotazovaní byli informováni o anonymitě interview a následně měli možnost si vybrat jiné jméno či přezdívku, čehož všichni využili. Rozhovory byly realizovány v takových prostorech, které si informanti přáli nebo které se jim aktuálně hodily. Konaly se v kavárnách, v parku, na koncertě i přes komunikační program Skype. Každý rozhovor trval průměrně 45 minut a byl nahráván na diktafon, s jehož využitím všichni dotazovaní souhlasili. Audiozáznamy byly po jejich nahrání doslovně přepisovány.

Interpretace zjištěných dat je stanovena tak, že odpovídá na zmíněné výzkumné otázky, proto v této části bakalářské práci zodpovím hlavní otázku, tedy výzkumný problém, který zároveň obsahuje odpovědi na dané výzkumné otázky.

Výzkumný problém: **Jak lze charakterizovat subkulturu emo a jejího příznivce?**

Subkultura emo bývá často dávána do souvislostí s lidmi trpícími psychickými problémy, což potvrdily i výsledky dotazníkového šetření, proto se první část interview orientovala přímo na tuto problematiku. Další část se věnuje názorům příznivců na společnost a souvisejícím otázkám. Čtvrtá a pátá oblast informuje o tom, jaká subkultura emo obecně je a jak se v rámci ní charakterizují její sympatizanti.

Z výsledků dotazníkového šetření jsme se dozvěděli, že se velké procento majoritní společnosti domnívá, že většina příznivců subkultury emo má psychické obtíže, za kterými z velké části stojí pocity méněcennosti či problémy v rodině. Informanti, kteří se podíleli na vytvoření interview této bakalářské práce, tuto domněnku z části potvrzují. Čtyři z šesti dotazovaných uvedli, že mají nebo měli **psychické problémy**, avšak méněcenností nikdo z nich netrpí a v minulosti výrazněji netrpěl. S rodinou někteří informanti skutečně problémy mají, i když říkají, že vztahy s ní jsou v normě nebo dobré. Rodiny pěti informantů jsou rozvedené, přičemž lepší vztah bývá spíše s matkou, otce v některých případech dotazovaní nevidají nebo ho vidají zřídka. Kromě toho se dozvídáme, že většina informantů zažívala jistou krizi s hledáním sebe sama a považují se citlivé až přecitlivělé osoby. V interview byla také položena tazatelská otázka vztahující se k **sexuální preferenci**, kdy všichni dotazovaní odpověděli, že jsou heterosexuální orientace. Pouze dvě dotazované ženy navíc uvedly, že mají občasné homosexuální fantazie. Společnost zastoupená v dotazníku se ve 41 % vyjádřila, že si myslí, že je většina „emařů“ bisexuálů, což lze spíše vyvrátit, i když u dvou informantů sledujeme bisexuální tendence.

Většina informantů má specifický **vztah ke společnosti**, vnímají její jistý negativní přístup k subkulturám či národnostním menšinám, který je pro dotazované nepřijatelný. Uvádí, že tato nesnášenlivost vychází z neznalosti či obavy z nových věcí, zároveň se ale objevuje názor, že v dnešní době si společnost na odlišnost určitých jedinců již zvykla, protože jejich různorodost v globálním světě je velká. Informanti mají spíše negativní přístup k majoritě, především kvůli jejím předsudkům, rasismu, konzumu a materialismu celkově. Tímto postojem informanti vyjadřují svoji **prosociálnost** a částečnou či úplnou **nezávislost na materiálních podnětech**. S životním stylem souvisí i specifické stravování, v případě informantů se jedná o **vegetariánství** a to dokonce u pěti jedinců z šesti, přičemž uvádí, že jejich rozhodnutí má morální povahu. Tímto postojem se liší od většinové společnosti a sympatizují s hardcorem, který se staví proti konzumaci masa či dalších živočišných produktů. Nutno však říci, že v posledních letech zaznamenáváme „boom“ vegetariánství, stává se jistým trendem, který mohl ovlivnit i informanty bez toho, aby výrazněji souzněli s hodnotami hardcoru nebo punku. Původ tohoto stravování tedy není na první pohled zcela zjevný. Evidentní je však příslušnost informantů k politickým stranám. Vzhledem k vyznávajícím hodnotám lze hovořit o **levicovém postoji**, který někteří informanti sami v interview zmiňují.

Ve vztahu k **návykovým látkám** je patrná jakási jednota postojů s majoritou. Pouze jeden informant uvedl, že je abstinentem, ostatní mají k legálním návykovým látkám

otevřený přístup, podobně jako většinová společnost. Jeden informant užívá marihuanu, někdy i víckrát do týdne. V této oblasti nelze vytvořit závěr, který by nějakým způsobem souvisel se subkulturou emo. Podobně by se dalo hovořit i o vztahu informantů k náboženství.

Informanti uvádí, že mají otevřený **vztah k subkulturám**, přičemž většina z nich s nějakou sympatizuje a k nějaké má postoj zcela opačný, k tomuto případu můžeme uvést subkulturu skinheads. Sympatie jsou zjevné k subkultuře hardcore, punk, straight edge a samozřejmě i emo. Dotazovaní vstoupili do emo subkultury ve věku, který odpovídá rozvoji této subkultury v České republice, nejmladšímu dotazovanému bylo 12 let a nejstaršímu 15 let. Informace o této subkultuře dostávali hlavně z internetu a od přátel. V dnešní době se nikdo z nich za emo již nepovažuje, pokud však o emo hovoří, tak jako o hardcorovém odvětví, jehož jsou stálou součástí, avšak z důvodu rozšířené dezinterpretace se více k emo nehlásí. Pouze jeden informant se z problematiky subkultur zcela vymanil.

Dotazovaní definují emo jako hudbu, případně emoce, které jsou v hudbě obsaženy. Na první pohled je emo charakteristické svým **specifickým vzhledem**, avšak ten nepovažují informanti za podstatný a spojují ho spíše s mainstreamem v rámci emo než se samotným základem, který tkví v undergroundu. Dle slov informantů je emo skutečně pouze styl hudby a najít jistou **ideologii** je v zásadě nemožné. Pokud bychom však zmiňovali nějaké myšlenky či hodnoty, které lze u „emařů“ spatřit, hovořili bychom o **hardcoru či punku**, který tvoří základní stavební kámen emo. Paradoxem však je to, že polovina informantů tuto skutečnost netuší a historii subkultury emo nezná, stejně jako majoritní společnost. Druhá polovina informantů je schopna popsat vznik a následný rozvoj této subkultury, který je hlouběji popsán v interpretaci zjištěných údajů vztažených na poslední výzkumnou otázku. Polovina dotazovaných nahlíží negativně na **medializaci této subkultury**, uvádí, že tímto přílišným zviditelněním došlo k vzniku mylných myšlenek, které původní emo zničily. Do popředí se dostala hlavně image, kterou propagovaly kapely, které emo hudbu ani nehrály a navíc pro ně byla více businesssem než posláním.

Výzkumné šetření v rámci prezentované práce na konferenci Studentská Sociália ukázalo, že si více než polovina respondentů myslí, že se „emaři“ sebepoškozují, s čímž všichni informanti nesouhlasí, i když se jeden z nich několik let skutečně sebepoškozoval. Toto **autoagresivní jednání** souvisí a priori s psychickými problémy, ne s touto subkulturou, i když v ní samozřejmě můžeme nalézt jedince, kteří se uchýlili k tomuto jednání. Je však do určité míry pravděpodobné, že chybná medializace a komercializace emo, která zahrnuje sebepoškozování jako determinující jev, rozvinula povědomí o tomto

jednání, které následně zkoušeli pubescenti v domněnání, že tím skutečně uleví svým problémům nebo se alespoň zviditelní či stanou skutečnými zástupci emo, které lze spatřit na internetu či populárních časopisech. V tomto ohledu lze emo považovat skutečně za rizikové, avšak do kontextu je třeba zařadit skutečnost, že tuto rizikovost nevytvořila sama subkultura, nýbrž média. V souvislosti s emo se hovoří i o větší pravděpodobnosti výskytu sebevraždy, čehož se dotýkal i dotazník, z kterého vyšlo najevo, že někteří respondenti skutečně znají případ, kdy „emař“ spáchal sebevraždu. Avšak stejně jako u sebepoškozování to necharakterizuje emo, pouze se těmto případům věnuje větší pozornost a dochází k mylnému zobecňování.

Příznivci subkultury emo mají často negativní zkušenosti s nadávkami a pomluvami ze strany společnosti na jejich vzhled či zmíněné sebepoškozování, někteří z nich byli dokonce šikanováni. **Obětí šikany** se stali čtyři informanti, dva z nich v době, která předcházela participaci k emo a zásadně ji ovlivnila.

V interview se ukázalo, že všichni informanti mají mnoho společného, ale i přesto vznikly dvě skupinky po třech dotazovaných, kteří si byli podobní více. Rozdíl byl zřetelný hlavně na poli **informovanosti o subkultuře**, jejíž součástí se dotazovaní stali, s čímž souvisely i názory a vyznávané hodnoty. Tři takto informovaní jedinci se v současnosti více přiklání k subkultuře hardcore, jsou spíše prosociální, sympatizují s emo v undergroundu s čím souvisí i velmi podobný výběr hudby, kterou poslouchají a podobně. Informanti, kteří jsou špatně nebo málo informováni, vnímají emo spíše z pozice mainstreamu, jejich názory nejsou nijak radikální ani více se odlišující od těch většinových, i když jistou rozdílnost spatřit můžeme. Také hudba, kterou poslouchají je více populární nežli hudba undergroundová. Lze však uvést, že samotné lidství je velice individuální, stejně tak i informanti v tomto interview či další příznivci subkultury emo.

Závěr

Tato bakalářská práce se věnovala názorům mládeže na subkulturu emo. Je vnitřně dělena do dvou sekcí, z nichž se jedna věnuje teoretické stránce a druhá popisuje výzkumné šetření, které bylo v rámci této práce uskutečněno hned ve dvou formách, jednou jako pilotáž, podruhé jako vlastní empirické šetření.

Teoretická část práce vycházela z prostudované odborné literatury, jejíž zásluhou jsem mohla vytvořit kompilovaný přehled popisující oblast subkultur v kontextu s obdobím dospívání a potenciálních souvisejících rizik chování. Práce uvedla a definovala pojmy týkající se mládeže, tedy období pubescence, adolescence, a jejich interní diferenciaci, dále například termín kult mládí, vrstevnické skupiny apod. Prostřednictvím této práce jsme získali náhled na fyzický a psychosociální vývoj dospívajícího jedince, formování jeho identity, význam rodiny v jednotlivých fázích dospívání, na vnímání, myšlení a mnoho dalšího, co první kapitola práce skýtá. Druhá kapitola práce se věnovala subkulturám mládeže, uvedení do problematiky, definování souvisejících pojmů, jimiž je kultura, subkultura, kontrakultura, životní styl a další. Popisována byla také specifika mládežnických subkultur a tzv. postsubkulturní přístup, který je prosazován v současné době. Třetí kapitola se orientovala přímo na subkulturu emo, která je pro tuto bakalářskou práci stěžejní. Seznámila nás s vývojem tohoto pojmu a rozšířením subkultury k masám. Charakterizovala příznivce emo i samotnou subkulturu a rozdělila ji na tzv. „starou a novou generaci“. Kapitola čtvrtá měla za úkol popsat nejčastější rizika, která souvisí s příslušností k subkultuře emo. K těmto rizikům se řadí sebepoškozování, sebevražedné chování, šikana a kyberšikana.

Jak je výše avizováno, součástí výzkumného šetření byla i pilotáž. Jednalo se o kvantitativně zaměřené šetření v rámci práce nazvané *Rizikové chování subkultury emo*, která byla prezentována na konferenci Studentská Sociália 2014. Cílem příspěvku bylo zmapovat názory většinové společnosti na tuto subkulturu, k čemuž byla využita metoda dotazníku. Na základě výsledků dotazníku vzniklo vlastní empirické šetření, jehož cílem bylo prostřednictvím příznivců zmíněné subkultury získat informace o emo, o nich samotných, a následně objasnit jisté nesrovnalosti, které majorita, ale někdy i samotní sympatizanti, ohledně emo mají. Aby došlo k získání potřebných autentických výpovědí, byla vybrána kvalitativní metoda polostrukturovaného rozhovoru.

Na základě letitých zkušeností, prohloubení vědomostí četbou odborných publikací a výsledků výzkumného šetření, uvažuji o emo jako o populárním termínu, jehož

desinterpretace byla tak silná, že zničila původní myšlenku, kterou si neslo. Nahlédneme-li do historie, která je popisována v teoretické části práce a zároveň líčena i informanty jako odpověď na tazatelskou otázku v rámci interview, tak zjistíme, že počátek emo je ukrytý v subkultuře punk či přesněji hardcore, které spolu souvisejí a korespondují v mnoha ohledech. Původní emo znamenalo pouze hudební směr, který se však časem natolik zmedializoval a komercializoval, že došlo k vytvoření umělé subkultury.

Jak je známo, aby měla subkultura skutečně charakter subkultury, musí obsahovat jisté specifické znaky, které ji odlišují od majoritní společnosti, můžeme mluvit o ideologii, tedy souboru pro skupinu typických hodnot, názorů a postojů. Emo samo o sobě nemá takové znaky, které by ho determinovaly, jediné, co je skutečně typické, je vzhled, který však nestál u počátku zrození tohoto směru, nýbrž byl převzat od populárních hudebních interpretů. Vedle příznačného image je pro emo charakteristické spojení se sebepoškozováním. Masmédia jsou plná výjevů zobrazujících „emaře“ držícího žiletku v pořezaných rukou, avšak to nelze přidružovat k samotnému emu. Počátky této dezinformace můžeme najít například v textech mainstreamových kapel, které se věnují tématům ztracené lásky, smrti, beznaděje apod., původní kapely však věnovaly své texty spíše společenským tématům, tudíž ani sebepoškozování nelze chápat jako jev typický přímo pro emo. Je tedy nutné si položit otázku, zda je emo skutečně subkulturou, zda by nebylo vhodnější o něm uvažovat jako o termínu vyjadřující dvě odlišné skutečnosti – emo jako hudební odnož hardcoru, a emo jako populární image ze světa mainstreamu. První možnost by nás odkazovala na hardcore a jeho ideologii v čele s myšlenkou odmítání konzumu spojeného s nenásilím, dodržováním lidských práv, ochranou zvířat a přírody obecně. Druhá možnost nenabízí více nežli zmíněnou image, která paradoxně s konzumem mnohdy souvisí. Se specifickým zevnějškem v mainstreamu souvisí i častá mobilita mezi vizuálními styly. V době, kdy v České republice nastal „boom“ emo stylu, se velké množství lidí začalo stylizovat tímto směrem, přičemž za pár měsíců přešli k dalšímu novému populárnímu stylu. Tuto tendenci můžeme současně sledovat například u tzv. hipsterství, které je oblíbené i u bývalých sympatizantů emo.

Emo velice ovlivnilo mládež v první dekádě druhého tisíciletí i pojetí subkultur obecně. Je plně paradoxů, dezinformací a polemik. Proto pro mne napsání této práce bylo velkou výzvou, která mne rozšířila studijní i osobní obzory.

Seznam použité literatury

BINAROVÁ, Ivana. Období dospívání. In ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka a kol. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008. 175s. ISBN 978-80-244-2141-4.

BOBŮRKOVÁ, Eva. Bouře v mozku, i ta provází pubertu. *Magazín Vikend Dnes*. 2010. s. 44-45.

BURIÁNEK, Kay. Emo. In 518, Vladimír. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. 1. vyd. Praha: Yinachi, 2011. 517 s. ISBN 978-809-0397-323.

BURYÁNEK, J. *Interkulturní vzdělávání II.: projekt Varianty*. Praha: Člověk v tísni, 2005, ISBN 80-903510-5-0.

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2009. 378 s. ISBN 80-7239-160-0.

ČÁP, Jan a MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 655s. ISBN 80-7178-463-X.

ČERNÁ, Alena. Kyberšikana – nový typ agrese u dětí. In ČERNÁ, Alena, Lenka DĚDKOVÁ, MACHÁČKOVÁ, Hana. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, s. 13-36. ISBN 978-80-247-4577-0.

DĚDKOVÁ, Lenka a MACHÁČKOVÁ, Hana. Dopady kyberšikany. In ČERNÁ, Alena, Lenka DĚDKOVÁ, MACHÁČKOVÁ, Hana. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, s. 83-103. ISBN 978-80-247-4577-0.

DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 978-807-3801-236.

FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 136 s. ISBN 978-80-247-2480-5.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 80-856-0528-7.

GIRTLE, Roland. *Okrajové sociální kultury*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 218 s. ISBN 32-059-8559-1.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 776 s. ISBN 80-7178-303-X.

HEIDER, D. EMO: generace smutných teenagerů. *Psychologie dnes*, 2008, č. 7-8, s. 40-43. ISSN 1212-6907.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 285 s. ISBN 80-7178-535-0.

JUSKO, Peter. K niektorým prístupom k subkultúre mládeže. In *Socialia 99. Sborník mezinárodní konference, ÚSS PF VŠP v Hradci Králové, 12. - 13. října 1999*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000, s. 255-261. ISBN 80-7041-112-0.

JUSKO, Peter. Rizikové subkultury súčasnej mládeže. In KRAUS, Bohuslav, HRONCOVÁ, Jolana a kol.: *Sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 252-259. ISBN 978-80-7041-896-3.

JUSKO, Peter. *Sociálna práca s mládežou a sociálnopatologické javy*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2009. 217 s. ISBN 978-80-8083-705-1.

KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: současné poznatky o suicidalitě a její specifika u dětí a dospívajících*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 255 s. ISBN 80-717-8513-X.

KOLÁŘOVÁ, Marta a ORAVCOVÁ, Anna. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*. 1. vyd. Praha: SLON, 2011. 264 s. ISBN 80-741-9060-9.

KOUTEK, Jiří a KOCOURKOVÁ, Jana. *Sebevražedné chování: současné poznatky o suicidalitě a její specifika u dětí a dospívajících*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 127 s. ISBN 80-717-8732-9.

KRAUS, Blahoslav. Vývojové tendencie samovrážd v ČR. In KRAUS, Bohuslav, HRONCOVÁ, Jolana a kol.: *Sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 210-212. ISBN 978-80-7041-896-3.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 215 s. ISBN 978-807-3673-833.

KRIEGELOVÁ, Marie. *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada, 2008. 176 s. ISBN 978-80-247-2333-4.

MACEK, Petr. *Adolescence: Psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 207 s. ISBN 80-717-8348-X.

MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické, sociální a pedagogické aspekty*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003. 141 s. ISBN 80-717-8747-7.

MAREŠ, Miroslav, Josef SMOLÍK a Marek SUCHÁNEK. *Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2004, 182 s. ISBN 80-903333-0-3

MIOVSKÝ, Michal a SKÁCELOVÁ, Lenka. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. 1. vyd. Praha: Sdružení SCAN, 2010. 253 s. ISBN 978-808-7258-477.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

PLATZNEROVÁ, Andrea. *Sebepoškozování: aktuální přehled diagnostiky, prevence a léčby*. Praha: Galén, 2009. 159 s. ISBN 978-807-2626-069.

- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ, Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2001. 322 s. ISBN 80-717-8579-2.
- REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
- ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. 300 s. ISBN 978-807-3675-608.
- SMÉKAL, Vladimír a MACEK, Petr. *Utváření a vývoj osobnosti: psychologické, sociální a pedagogické aspekty*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2002. 264 s. ISBN 80-859-4783-8.
- SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 281 s. ISBN 978-802-4729-077.
- SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. 147 s. ISBN 978-802-4740-423.
- ŠIRŮČEK, Jan a Michaela ŠIRŮČKOVÁ. *Vztahy v dospívání*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2006. 196 s. ISBN 80-736-4034-1.
- ŠUSTR, J. Emo styl jako subkultura? *Rodina a škola*, 2009, č. 5, s. 18-19. ISSN 0035-776.
- ŠVARCOVÁ, Eva. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie: učební text*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. 162 s. ISBN 978-807-0419-595.
- VÁGNEROVÁ, Kateřina a kol. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 147 s. ISBN 978-807-3676-117.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I: Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 468 s. ISBN 80-246-0956-8
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-717-8308-0.
- VAŠUTOVÁ, Maria. *Pedagogické a psychologické problémy dětství a dospívání*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2005. 278 s. ISBN 80-704-2691-8.

Seznam internetových zdrojů

Bílá kniha Evropské komise: *Nový podnět pro evropskou mládež* [online]. © 2014 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fevropskydum.cz%2FgetFile.aspx%3FitemID%3D227&ei=iJPcVPPYAYLsO9XUgNAI&usg=AFQjCNF4-4it4z2H3rVq762lF4dGMcxgFA>

GRUBER, J. *Význam subkultur*. Éthum, 1997, [online]. [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.gruber.webz.cz/publikace/vyznam-subkultur-ethum-15-97.pdf>.

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. J. 28 275/2000 - 22 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení.[online]. Praha: MŠMT ČR, 2000, © 2013-2014 [cit. 2014-12-03]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/soubory/revence/etodicky_pokyn_k_sikanovani.doc

Seznam příloh

Příloha č. 1: Tazatelské otázky použité v interview

Příloha č. 2: Ukázka rozhovoru

Příloha č. 1: Tazatelské otázky použité při rozhovoru

- 1) Prožíval jsi někdy krizi spojenou s hledáním sebe sama?
- 2) Považuješ se za citlivou či přecitlivělou osobu? Je tvá emocionalita stabilní?
- 3) Míváš psychické problémy, popřípadě reaguješ hůře na náročné životní situace? Trpíš pocity méněcennosti?
- 4) Jsi spíše introvert či extrovert?
- 5) Jaká je tvoje sexuální orientace?
- 6) Jaký vztah máš se svojí rodinou?
- 7) Jaký má podle tvých zkušeností společnost vztah k odlišujícím se skupinám, jako jsou například subkultury a podobně?
- 8) Jaký máš konkrétně ty vztah k subkulturám?
- 9) Jaký máš názor na většinovou společnost?
- 10) Jak bys popsal svůj životní styl?
- 11) V kolika letech jsi byl emo, případně od kolika let se za emo považuješ?
- 12) Jak u tebe postupovala identifikace s touto subkulturou?
- 13) Co vše emo zahrnuje? Jaká je jeho ideologie?
- 14) Co konkrétně pro tebe emo znamená?
- 15) Jaká je historie této subkultury?
- 16) Jaký máš názor na medializaci této subkultury? Vnímáš rozdíl mezi underground a mainstream v rámci emo?
- 17) Co pro tebe znamená hudba?
- 18) Myslíš si, že je emo korektně spojováno se sebepoškozováním či sebevražedností?
- 19) Byl jsi někdy v roli oběti šikany či kyberšikany?
- 20) Co si myslíš, že přispívá k negativnímu hodnocení této subkultury?

Příloha č. 2: Ukázka rozhovoru s příznivcem subkultury emo – Havrandan

1) Prožíval jsi někdy krizi spojenou s hledáním sebe sama? Jak se případně projevovala?

Nevím, jestli bych to nazval krizí, přijde mi to normální, v tom věku kolem 14 let, se někam zařadit. Chtěl jsem někam patřit a tak jsem hledal to pravé. Vzpomínám si, jak jsem řešil různé městské subkultury.

A byla tahle potřeba někam patřit spojená s nějakými problémy? Měl jsi kvůli tomu někdy deprese nebo pocity úzkosti?

No, myslím, že ne. Vždycky jsem byl veselá povaha a měl kolem sebe hodně přátel.

2) Považuješ se za citlivou či přecitlivělou osobu? Je tvá emocionalita stabilní?

Řekl bych, že jsem sice emocionálně stabilní, jakože nemám žádný výkyvy a tak, ale jsem k nějakým podnětům citlivější. Jsem přece taky umělec.

A k jakým podnětům například?

Vzal bych to spíš tak, že nejsem obecně necitlivej. Nejhorší je pro mě násilí, jsem pacifista.

3) Míváš psychické problémy, popřípadě reaguješ hůře na náročné životní situace?

Psychické problémy jsem míval, máme to v rodině, tu jemnost, ale dokázal jsem se s nima sám vypořádat. Nastartoval je u mě jeden nepříjemný zážitek. No a... na životní situace reaguju zhruba normálně, někdy citlivěji, když mám například hodně stresu z práce a tak.

A trpíš nebo trpěl jsi někdy pocity méněcennosti?

Pocity méněcennosti rozhodně netrpím, spíš se mám hodně rád.

4) A jsi introvert či extrovert?

Nikdy jsem nevěděl, jak se tahle věc posuzuje. Rozhodně nejsem tichej a mezi přáteli můžu působit spíš jako extrovert, ale vesměs pokud přijdu do baru mezi cizí lidi, což vlastně vůbec nedělám, tak jsem spíš na toho introverta.

Dobře. A jsi někdy rád středem pozornosti?

Zase jak v kterém případě, ale trochu exhibicionisty v sobě mám, to bych nemohl hrát s kapelou koncerty. Spíš to řeknu tak že to miluju, ale že bych se úplně sám dokázal předvádět před haldou lidí, to asi taky ne.

5) Ted' odbočím trochu jiným směrem. Jaká je tvoje sexuální orientace?

Jsem jednoznačně hetero.

A jak vnímáš jedince s jinou sexuální preferencí?

Rozhodně s tím nemám sebemenší problém, nevadí mi to.

6) Jaký vztah máš se svojí rodinou?

Mám velmi dobrý vztah. Chybí mi, protože se moc nevidáme. Rodina když dojde na lámání chleba, je na prvním místě.

A jsou tvoji rodiče spolu nebo jsou rozvedení?

Jsou rozvedení od mojich tří let. Ale vliv to na mě nemělo, byl jsem malej a vyrůstal tak. Navíc s mamčíným bývalým partnerem jsem měl opravdu skvělej vztah, bral jsem ho jako vlastního, ale bohužel se rozešli a s nynějším nemám žádný vztah.

Takže by se v zásadě dalo říci, že ti nikdy výrazněji jejich rozvod nevadil a nepodepsal se na tobě?

Ne subjektivně. Mohlo by se ale zdát, že mi chyběl mužskej vzor v rodině. Myslím, že se to semnou táhne. Nikdy jsem nebyl žádněj testosteronovej typ. Jsem z města, nemám představu jak zabít zvíře, když něco zpravuju, málokdy to dopadne.

7) Dobře. Následuje oblast zaměřující se na otázky související se společností. Jaký má podle tvých zkušeností společnost vztah k odlišujícím se skupinám, jako jsou například subkultury a podobně?

Z těch mladých lidí už je jen pár jedinců, který nikam nezapadaj. Ti ostatní nesmyslně pohradají mezi sebou nebo skupinama. A ostatní starší jedinci společnosti pro to nemají vesměs moc pochopení.

8) Jaký máš ty konkrétně vztah k subkulturám?

Pro mě osobně to znamená nějaký osobní prostor, ve kterém žiju. Místo, které zaujímám ve společnosti a ti lidé okolo jsou jako druhá rodina.

9) Jaký máš názor na většinovou společnost?

Je mi to líto, že to musím říct, byť spoustu z přátel je z většinový společnosti, tak globálně ne moc dobrý. S přáteli jim říkáme burani. Ale nehodnotím a neodsuzuju každého člověka zvlášť... jednotlivě je každý jiný, ale pokud je zprůměrujeme jako širokou veřejnost, ke které nezaujímáš žádný vztah...

A co ti na nich konkrétně vadí?

Asi nejvíc, že neřeší světové problémy, problémy válek a umírání, znečišťování planety, ochrany zvířat... Společnost globálně je zaměřená jen na sebe. Když kolikrát poslouchám, jaké řeší problémy, přijde mi to směšné.

10) Rozumím...Jak bys popsal svůj životní styl? Myslím tím například tvé hodnoty, priority, zájmy, oblast výživy, vzdělání, práce a také třeba tvůj vztah k návykovým látkám či náboženství a podobně.

Nemám kladný vztah k tvrdým drogám, ty měkký miluju. K náboženství bych odpověděl, že věřím v něco, nevím co to je, každý to nazývá jinak, někdo Bůh a Ježíš, někdo Mohamed, někdo Buddha. Pro mě všichni tihle kandidáti mají příliš lidské ztělesnění. Věřím tomu, že všichni věří tomu samému, pouze si to jinak vykládají. Věřím, že život je úplně ve všem, ve vodě, kameni, vzduchu, rostlinách, planetách... že to všechno jsou jen malé buňky jednoho velkého organismu, které by měly spolupracovat. Jestli by to někdo chtěl škatulkovat, je to myslím Tolťécké pojetí života. No a věřím, že nic se neděje bez příčiny a nic nezůstane bez následku, že tam ale není lidské pojetí dobra a zla, že všechno má svůj smysl a všechno je naplánováno a dopadne jak má. Takže asi věřím v osud. No a k práci, tak to je pro mě nutný zlo. Nemám problém s prací, ale se zaměstnáním, které nespočívá v té samotné práci, ale v 70% dalších věcí, které zaměstnání s prací přináší. Kromě toho věřím, že dokud budou lidé, jací budou, budou tu pořád muset být zákony, které se budou dát obejít. A že vlastně životy, které žijeme, jsou díky systému, který tu je zaveden, pouze hra, kterou musíme hrát.

A jaké vyznáváš hodnoty?

No a hodnoty... to je asi ta nejtěžší otázka. Během života se často mění. V zásadě vím, že tam navždy zůstane rodina, která je ale nyní někde v povzdálí, protože si neuvědomuji, jaké by bylo o ni přijít. Na prvním místě to bude asi spřízněná duše v podobě přítelkyně a na druhém asi kapela a subkultura a vše co mi přináší. Jinak k mým hodnotám patří i způsob stravování. Je moje osobní volba, že nechci podporovat produkci života chovaného pro smrt. Nejsem vegetarián proto, že by mi maso nechutnalo, maso jsem měl kdysi hodně rád. No a jsem snad kompletně bez předsudků, nesnáším rasismus. Souvisí to s odpovědí na náboženství... veškerý mezibuněčný boj je jako rakovina.

11) Dobrá. Ted' se již přesuneme na oblast orientující se konkrétně na subkulturu emo.

Takže... v kolika letech jsi byl emo? Případně od kolika let se za emo považuješ?

Asi v 15 až 16 letech jsem začal poslouchat hudbu, která se tak označovala.

A trvá to tedy dodnes?

Dnes poslouchám emo, ale ta hudba zní úplně jinak.

12) A jak u tebe postupovala identifikace s touto subkulturou?

Když jsem začínal, nebylo kam se zařadit. Dlouhou dobu jsem nikoho neznal a jen poslouchal tu hudbu. Jak jsem po letech poznával lidi, začal jsem se víc a víc prokousávat tímhle labyrintem mezi fakty a mýty.

A když se na to podíváme více z povrchu, měla ta identifikace vliv na tvůj vzhled?

Rozhodně. Ze začátku jsem musel vypadat jako úchyl. Když se na to dnes dívám, trochu se stydím. Moje identifikace s touhle subkulturou byla natolik silná, že jsem chtěl vypadat přesně jako zpěváci amerických mainstreamových kapel. Čím víc jsem se o to zajímal, zjišťoval jsem, že to není jen o hudbě, ale vychází to z punku, kterej má nějaký představy o životě. Myslím tím vegetariánství, odpor k rasismu, nenávisť ke konzumnímu způsobu života, a že těmhle kapelám je to úplně jedno.

13) Co vše emo zahrnuje?

Určitě bych tam zahrnul Do it yourself životní styl.

Můžeš to trochu objasnit?

No, Do it yourself znamená česky, udělej si sám. Dá se to využít jak v oblíkání, pořádání koncertů a tak. Spočívá to v tom, nepodporovat velký korporace a nekupovat drahý sračky, který nepotřebujeme. Prostě si to vyrobíš. Sám rád nosím věci od drahejších značek, který teda rozhodně do it your self nejsou. Ale ta myšlenka je s tím spjatá... třeba celá naše zkušebna je do it yourself. Místo drahejších odzvučovacíh materiálů jsme vykradli kontejner na smetišti s kobercema, sehnali plata od vajec... spoustu věcí tam, jsme si vyrobili.

A dalo by se to brát za ideologii této subkultury? Nebo co považuješ za její ideologii?

Vycházím z toho, že tyhle věci jako Do it yourself, antifašismus, squatting, vegetariánství, mají všechny společnou základnu v punku a hardcoru.

A přímo emo má nějaké zásady?

Pro mě je to druh nebo odnož punku nebo hardcoru, kterej se vyznačuje nějakým specifickým zvukem a barvou zpěvu.

14) Co konkrétně znamená emo pro tebe?

V zásadě to, co jsem říkal teď. Životní styl, kterej se vlastně opírá o zásady punku.

15) Jaká je historie této subkultury?

No, internet ti řekne, že vznik kapel, který se tak označovaly, se datoval k druhý polovině 80 let. Já osobně tyhle kapely neposlouchám, spíš mě zajímaly kapely, který hrály tady v Čechách v devadesátých letech, a jejich zvuk zůstal dodnes stejnej. Thema Eleven, IRA, Ravelin 7, LVMEN...

16) Jaký máš názor na medializaci této subkultury? Případně jak vnímáš underground a mainstream v rámci emo?

Názor na medializaci je asi takovej, že je to pěkněj xindl. Tohle je věc, která měla zůstat nepochopená, utopená v garáži mezi jedincema, který si za tím jdou. Díky tomu, že se to dostalo k masám, vznikl paskvil. Osobně manažerům, kteří si posvítí na určitej styl a vyberou kapelu, kterou zmmainstreamujou a zničej tak povědomí o subkultuře, říkám vykradači hrobů. Jinak underground samozřejmě dneska funguje úplně normálně, ale většina z těch lidí o týhle muzice už nemluví jako o emo, alespoň ne s kde kým. Možná ze studu, možná aby nevzniklo nedorozumění.

17) A co pro tebe hudba znamená?

Možná proto, že jsem ještě mladej, tak skutečně hodně moc. Když dlouho neposlouchám, někdy to trvá několik dní, mám abstinenci příznaky. Hudbou žiju, nedokážu si bez ní nic představit, dává citové zabarvení ke všemu. A jinak pro nás jako pro kapelu, je to prostředek šíření naší myšlenky.

A jakou myšlenku šíří konkrétně tvoje kapela?

Boj proti konzumu a lidský hlouposti, nejčastěji.

18) Myslíš si, že je emo korektně spojováno se sebepoškozováním či dokonce sebevraždností? Máš třeba nějakou osobní zkušenost?

No, ve skutečnosti to není pravda. Pár mých kamarádů je zkroušených, jak je to v životě zkurvený kvůli placení vysokých daní. Ale se sebepoškozováním bych to nespojoval. Znal jsem kluka, kterej vyskočil z okna, ale bylo to v afektu kvůli přítelkyni a s emem bych ho nespojoval.

A byl emo?

Byl emo, v uvozovkách, takhle bych to řekl.

19) Byl jsi někdy v roli oběti šikany či kyberšikany?

No jasně že jo. Obzvláště v době, kdy to nový emo bylo silně medializovaný, jsem dostával pokouřit každé den. Kámoši mě znali a věděli, že jsem úplně normální, od ostatních se to nesešlo s úspěchem. Hlavně dneska už tak nevypadám a i normální lidi s módním vkusem nosí podobný věci, takže rozdíl se ztrácí. Tenkrát tady nic takovýho nebylo, kalhoty jsme museli kupovat dámský.

A měla ta šikana na tebe větší vliv? Trpěl jsi tím někdy?

Jo docela mě to štvalo, protože jsem se hned vcejtíl, jaký to je bejt linčovanéj na ulici třeba za barvu kůže, až na to že jsem se mohl převlíknout. Fakt to bylo nepříjemný.

20) Věřím. Dostali jsme se již k poslední otázce a ta zní: co si myslíš, že přispívá k negativnímu hodnocení této subkultury?

Rozhodně pozornost medií. Nebo spíš jakákoliv pozornost. Kdo chce, cestu si k tomu najde... jenom se musí právě těmhle mediím vyhnout.

A můžeš dát nějaký konkrétní příklad toho, jak média zkazila povědomí o emo?

Spíš znám jeden jedinej příklad o tom, kdy to media nezkazila.